NUMMER 7 DONDERDAG 18 FEBRUARI 19. 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

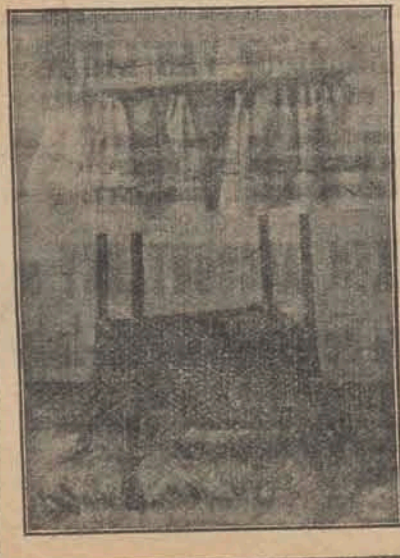
„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een belangrijk Boek.

Koloniale Geschiedenis, door Dr. H. T. Colenbrander, Hoogleeraar te Leiden.

II.

Het tweede deel van Prof. Colenbrander's werk begint met de geschiedenis van de West (hfdst. I—IV). De vaart op de West, begonnen na de sluiting der Portugeesche havens voor de Hollanders, ging aan die op de Oost vooraf. Dat eerst in 1621 een Westindische Compagnie wordt opgericht, vindt zijn oorzaak in den tegenstand o.a. van Oldenbarneveld. Achtereenvolgens behandelt schrijver de bezetting van Noord-Brazilië, van de W.-I. eilanden en van Nieuw-Nederland. 't Belangrijkst in deze periode zijn het bestuursbeleid van Johan Maurits van Nassau en de ontwikkeling van Nieuw Amsterdam. Na het verloren gaan der meeste dezer bezittingen legt de Comp. het spoedig af. Haar nalatenschap wordt overgenomen door de Nieuwe W. I. Comp. (1674), waarin o.a. de stad Amsterdam participeert. Aerssen van Sommelsdijk brengt Suriname tot eenigen bloei; met de eilanden wil het niet best. Curaçao en Eustatius maken perioden van welvaart mee door slaven- en smokkelhandel. In 1791 komen alle baten en schulden van de tweede Comp. aan den Staat. Na de Napoleontische oorlogen leven we verder de heele lijdensgeschiedenis van de West mee: de misère in de diverse cultures, begonnen met de krullotenziekte, de moeilijkheden van de verkrijging van werkkrachten etc. Het vierde hoofdstuk besluit met een beschouwing over de toekomst van West-Indië.

Met Hoofdstuk V begint de geschiedenis van de Oost, waarvoor de schrijver den naam Indonesië den meest juisten acht (hierover hopen we in een afzonderlijk artikeltje onze meening te zeggen). Op heldere wijze wordt een overzicht gegeven van den omvang van het gebied, klimaat, cultuur, rassen, godsdienst en gebruiken. In Hoofdstuk VI volgt een behandeling der vreemde invloeden, aangebracht door handels- en transitoverkeer. Was de invloed der Chineezen op volk en cultuur niet groot, die der Hindoe's zooveel te meer. De vooral op Java diepgaande Hindoe-invloed (godsdienst, literatuur, bouwkunst, staatsinrichting) wordt vrij uitvoerig besproken. Nadat vervolgens de verbreiding van den Islâm behandeld is, eindigt dit hoofdstuk met een overzicht van handel, vestiging en Christenprediking der Portugeezen.

Het volgende hoofdstuk, De Voorcompagnieën, geeft de geschiedenis van veel ondernemingsgeest en persoonlijken moed. De voorbereidingen (Linschoten en Plancius) worden overzichtelijk weergegeven, evenzoo de eerste en tweede tochten. De felle concurrentie der vele maatschappijen leidt dan tot oprichting der Vereenigde Oostindische Compagnie.

De eerste 25 jaar der Comp. volgen nu in een hoofdstuk (VIII), dat den naam van J. P. Coen als titel voert. We zullen geen opsomming geven van de bonte tafereelen, welke dit hoofdstuk biedt en waarvan de stichting van Batavia en de verovering van Banda de hoofdschotels vormen. Het is schrijver volkomen gelukt, zonder te veel in details te dalen, het verband tusschen de episoden aan te geven en een interessant geheel te vormen.

Coen's optreden op Banda wordt gekenschetst als „onmenschelijke wreedheid", die zelfs door enkele van zijn medewerkers en de Bewindhebbers gehekeld werd. Zeer juist, doch diezelfde Bewindhebbers hadden al jarenlang het bezit dier specerij-eilanden als het „voornaemste wit" der Comp. gekenmerkt en meer dan eens voorgeschreven, dat dit doel met alle middelen moest worden bereikt. Overigens trof het ons, dat van een Coen een karakteriseerend eindoordeel ontbreekt. Door zijn ingetogen levenswijze te midden van een ruwe, in wording zijnde koloniale maatschappij, door zijn rondborstige vrijmoedigheid jegens de Heeren Meesters (vrijwel eenige uitzondering onder de Compagniesdienaren), door zijn breeden kijk op de ontwikkeling mogelijkheden van den Indischen handel, blijkende uit zijn voorstellen tot kolonisatie en vrijen handel in de Indische wateren, steekt hij o.i. torenhoog boven zijn tijdgenooten uit. En als men daarnaast zijn geweldige energie en morele kracht gadeslaat, die hem groote plannen doen doorzetten met weinige en vaak minderwaardige medewerkers, in een hem vijandige omgeving, onder een moordend klimaat en hem dan ten slotte met een ziek lichaam tot het uiterste ziet volhouden, dan buigen wij ootmoedig het hoofd. En al praten wij dan zijn fouten niet goed, dan zoeken wij daarvoor toch verzachtende omstandigheden in de opvattingen van zijn tijd en zijn godsdienst.

Hoofdstuk IX leert, hoe de Comp. in een goede 30 jaar groote mogendheid werd, dank zij vooral het werk van Van Diemen, Van Goens en Speelman. Ook hier zit de kunst in een wijze beperking, waar zich in deze jaren zoo ontzettend veel afspeelt: op Ceilon en in Voor-Indië, aan de Kaap en op Formosa, in Mataram, Bantam, Malaka, Makassar etc. Het is ook de tijd van de groote ontdekkingsreizen (Tasman).

Het slot van de machtsuitbreiding der Comp. brengt hfdst. X: De verovering van Java. De opstanden van T. Djojo en Soerapati en de successie-oorlogen, die leiden tot de verdeeling van Mataram in Soerakarta en Djocjakarta, worden hier in hun oorzaken en verloop geschetst. Tevens komt de Chineezenkwestie en -moord aan de orde, welker gevolgen van invloed waren op de toestand in Midden-Java.

Keurig van opzet en belangrijk van inhoud achten wij de hoofdstukken XI, Organisme der Comp., XII, Het Bedrijf en XIII, De Resultaten. Het eerste doet zien, hoe in Nederland het bestuur der Comp. zich geleidelijk losmaakte van de Staten-Generaal en behandelt verder gehalte, taak en hiërarchie der ambtenaren in Indië, de groeiende corruptie en de bestrijdingsmethoden daartegen. Het volgende geeft, behalve een beschouwing van inkoop en verkoop der Comp. en van de monopoliseering van den Inlandschen handel, ook een overzicht van den strijd voor en tegen den handel der vrijburgers en de pogingen tot kolonisatie, waarvan de Bewindhebbers niets wilden weten. Hierdoor ontwikkelt zich een middenstand van Chineezen. De mogelijkheid om het monopolie te handhaven leidt de Comp., haars ondanks, tot territoriale uitbreiding. Wat de resultaten betreft, in Indië bestaan die bijna uitsluitend uit de verwerving van een imperium; overigens zijn de resultaten van het Nederl. koloniaal beheer van voor 1811 in Indië uiterst gering. De verbreiding van Nederl. cultuur, taal en godsdienst waren miniem. Voor den Inlander was het belang, dat de Comp., waar zij kon, den vrede vestigde: van 1740 tot 1810 is de bevolking van Java verdrievoudigd. De resultaten in Nederland waren: de bloei van den Amsterdamschen stapelhandel, veel werkverschaffing en vergrooting van den nationalen rijkdom. De invloed op de wetenschap was nog gering.

Als type van locale geschiedenis van een Compagniesgebied behandelt de schr. in hfdst. XIV

tavia met de Ommelanden en de Preanger, een terrein dat sedert de verschijning van Dr. de Haan's Priangan en Oud-Batavia voor velen geen terra incagnita meer is. Daarna komen Bantam en Cheribon en vervolgens de eilanden en buitenposten aan de beurt.

Nadat ieder onbevooroordeelde reeds begreep, dat de Comp. tot ondergang gedoemd was, „dokterde men er nog lustig mede om". Hfdst. XV behandelt deze zicktegeschiedenis en de medicamenten, die slechts de apothekers verrijkten, zonder de patient te baten.

Dirk en Gijsbert Karel van Hogendorp. Zoo is de titel van hfdst. XVI. Het geeft in 't kort den levensloop van D. van Hogendorp, wiens „Bericht van den tegenwoordigen toestand der Bataafsche bezittingen" een felle kritiek was tegen het beleid in Indië. Uit de voorstellen van Dirk klonk een voor velen in den lande nieuw geluid, ook al hadden indertijd Coen, Maetsuycker en Van Imhoff enkele zijner desiderata, o.a.: vrijen handel, eveneens verdedigd. Gijsbert Karel, die door zijn invloed zijn broer krachtig steunde, sprak al evenzeer moderne denkbeelden uit, toen hij, naar aanleiding van verwikkelingen aan de Kaap, o.a. zei: „......Zulke koloniën kunnen niet onderhoorig blijven...... Aldus verliest elk vader zijn kind."

Dirk, die voor zichzelf op een G.G.-schap hoopte, slaagde er niet in, zijn denkbeelden ingang te doen vinden. „Eerst de liberale koloniale politiek van later heeft hem, als haar klaarblijkelijken voorlooper, recht gedaan."

Een wel sterke tegenstelling met D. v. H. vormt Daendels, een man met een vuist, maar die intusschen, gezien de zeer ongunstige omstandigheden, zeer veel bereikte, zooals hfdst. XVII leert.

Het laatste hoofdstuk draagt den naam van Raffles, „een fijner besneden man, dan er nog één aan Hooge Tafel had gezeten, vol geestelijke belangstelling en tegelijk een man van de daad, ja, die voor zijn doel ook de bedenkelijke daad niet schuwde." Dat doel was het blijvend bezit van Java voor Engeland, hetwelk hij niet bereikte. Met de teruggave der koloniën in 1816 eindigt dit tweede deel, dat voor ieder, die in onze koloniën belang stelt, een schat van gegevens biedt. Met groote belangstelling zien wij de verschijning van het derde deel tegemoet.

Dr. F. W. STAPEL.

Rectificatie. Aan het einde van onze bespreking van het eerste deel merkten wij op, dat tot onze spijt de kaarten, welke het titelblad beloofde, ontbraken en vroegen: „Komen die misschien pas na het derde deel?" Die vraag was overbodig; immers het voorbericht zegt: „Dit derde deel zal tevens de kaarten bevatten, op het geheele werk betrekking hebbende." Deze mededeeling was aan onze aandacht ontsnapt. S.

De Soldaat in dienst van de Oost-Ind. Compagnie

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

In een vorig nummer van dit blad vertelden wij een en ander over de wijzen, waarop men zich in Oud-Batavia vermaakte, zooals die beschreven worden in het in bedoeld artikel vermelde boek van Dr. de Haan.

Thans willen wij, aan de hand van denzelfden schrijver, iets mededeelen over het leven van den soldaat in dien tijd van de O.-I. Compagnie.

Het was maar een klein legertje, waarover dit lichaam beschikte: meer dan 1300 man (Europeanen) telde het nooit. 't Was niet veel, maar het gebied waarover de Kompenie gezag uitoefende, was dan ook lang niet zoo groot als dat, wat wij thans ons Oost-Indië noemen; en daarbij zag de inlander van toen met heel wat meer ontzag op tegen een Europeesch soldaat, dan nu. Van dat respect herinneren we ons een staaltje van betrekkelijk recenten datum. Zoowat 40 jaren geleden maakte een onzer collega's, als stafofficier, eene reis door de Batak-landen; de menschen daar hadden in dien tijd heel dikwijls herrie onder elkaar, maar gelukkig was zoo'n oorlog nog al mak en niet erg bloedig: een krijg van een jaar kostte soms maar een paar dooden. Het hoofd van een der belligerente partijen vroeg toen aan onzen stafofficier, of de „Kompenie" hem niet aan eenige soldaten zoude willen helpen. Natuurlijk kon hiervan geene sprake zijn. Maar het hoofd dacht: „boleh tawar" en verklaarde, toen zijn aandringen niet hielp, dat hij zelfs met één enkelen soldaat al heel blij zou zijn; hij was er vast van overtuigd, dat, met de hulp van dien éénen man, zijn „oorlog" onmiddellijk glad uit zoude zijn!

Zooals wij zeiden, het legertje van de O.-I. C. was maar heel klein; doch had ze meer soldaten verlangd, ze zoude die gemakkelijk hebben kunnen krijgen, want in patria bestond er nog al liefhebberij om als militair naar „den Noost" te gaan, en er waren wervers genoeg, die de menschen, gewoonlijk op niet al te nette wijze, aanbrachten. Met voorschotten en groote gulheid in het schenken van borrels, waren er liefhebbers, die gewoonlijk niet tot de room van de natie behoorden, gemakkelijk over te halen. De werver, of beter gezegd ronselaar, logeerde den adspirant-krijgsman gratis. Werd deze afgekeurd of om andere redenen niet aangenomen, ja, dan was de ronselaar zijn geld kwijt, risico was nu eenmaal aan het métier verbonden, maar over het geheel genomen, haalde hij zijne kosten er wel uit. Bij aanneming teekende de nieuwaangeworvene eene schuldbekentenis; hierop kreeg dan de kostbaas zijne voorschotten uitbetaald op het kantoor der O.-I. C. in Holland. Want in Indië kreeg de soldaat zijn soldij niet ten volle in handen, een gedeelte bleef in Holland staan. Men zoude kunnen meenen dat het van eene zich „edele" noemende compagnie, laat ons maar zeggen, vrij eigenaardige manier van doen was, in officieele connectie met het edele ronselaarsgilde te treden, maar geld verdienen was hoofdzaak en moreele en ethische overwegingen zijn uitvindingen (en gelukkige!) van veel lateren tijd.

Die zooeven bedoelde schuldbekentenissen, gedekt als zij waren door de O.-I. C., werden vaak van den een aan den ander overgedaan. Eene soort obligaties dus!

Toen na verloop van eenige jaren in pat'ia (vaak vrij aangedikte) verhalen betreffende de ongezondheid van Batavia begonnen te loopen, werd de geneigdheid om zich als soldaat te laten aanwerven, minder. Hierdoor kregen de ronselaars meer soesah om hunne vogels in het net te krijgen; vermoedelijk zullen ze aan hunne prooi toen wel meer in geld en flinke hoeveelheden alcohol hebben moeten spendeeren.

Aan boord van het vaartuig, waarmede de nieuwelingen naar Batavia werden overgevoerd, werden ze niet door luxe verwend; het logies was primitief en van alle comfort gespeend; de scheepskost, waaraan de menschen niet gewoon waren, was ook al niet geschikt om de stemming te verhoogen. (Beweerde „der alte Fritz" niet dat hij zijne overwinningen dankte aan de magen zijner soldaten, voor welke organen hij groote zorg droeg?) Natuurlijk bleef de verveling, onafscheidelijk verbonden aan de lange, eentonige zeereizen van toen (op onze eerste reis naar Holland in 1862 waren wij 150 dagen op zee!) niet uit. Wel werden aan boord eenige militaire oefeningen gehouden, maar deze vulden maar een klein gedeelte van den

dag. Trouwens, een middel tot afleiding kon men ze kwalijk noemen: de soldaat die exerceeren prettig vindt, moet nog geboren worden.

Te Batavia aangekomen, werden de arme kerels gelogeerd onder afdaken, of in het hôtel „à la belle étoila". Nu wil dit laatste in de tropen wel iets anders zeggen dan in Holland, maar in de nachtlucht van de Bataviasche benedenstad, die zelfs nu nog allesbehalve gezond is, was dat wonen en slapen in de open lucht niet minder dan pernicieus. Daar kwam nog iets bij: gedurende de eerste drie dagen na de ontscheping, werden de „bazen" geheel vrijgelaten. Wat was natuurlijker dan dat die menschen, na eene maandenlange reis, met eentonige scheepskost, de blommetjes buiten zetten en zich ferm tegoed deden aan vruchten en arak. Dat velen in den eersten tijd ziek werden, spreekt dus vanzelf; we mogen gerust aannemen dat er toen braaf gemopperd werd op het „apenland".

Om de menschen in de acclimateeringperiode zooveel mogelijk op de been te houden, paste de Compagnie een eigenaardig recept toe, dat vermoedelijk wel in den smaak gevallen zal zijn: de manschappen kregen toch ruime verstrekkingen van „borrels"; die waren voor alles goed en hielden er de stemming in.

Een uniform kreeg de soldaat niet; hij moest maar zien hoe zich die aan te schaffen. De Compagnie was blijkbaar van oordeel, dat die wel van de soldij af kon, al was deze door inhouding van een gedeelte, reeds besnoeid. Later scheen zij toch wel in te zien, dat ze wel heel erg krenterig handelde, althans kreeg de soldaat toen 2 maanden soldij (z.g. „baarsche" maanden) uitbetaald, om zich daarvan in de militaire kleedij te steken.

Met langdurige exercitiën werden de menschen, gelukkig voor hen, niet geplaagd. Dat vonden ze natuurlijk best, maar de medaille had een bedenkelijke keerzijde: bij onattentie of fouten bij de oefeningen werd zeer vrijgevig omgesprongen met den rottan, in een land waar deze overvloedig groeit trouwens een goedkoop artikel. Aan paedagogiek was deze methode wel geheel vreemd, maar in het vorige Russische leger vond ze ook hare verknochte aanhangers.

Over het algemeen was de dienst niet zwaar: de soldaat had dus veel vrijen tijd, dien hij door het verrichten van allerlei particulier werk zoo productief mogelijk trachtte te maken. Zelfs werd hem vergund dat werk te doen op diensturen; hij mocht zich dan laten vervangen door een kameraad, dien hij daarvoor betaalde.

Behalve in de weinige exercitiën bestond de dienst voornamelijk in het houden van wachtparades en het betrekken van wachten. Deze laatste dienst, hoewel zeker niet zwaar te noemen, bracht eigenaardige bezwaren mede: om een haverklap moesten de militairen het wachthuis uitstuiven, om eerbewijzen te doen aan passeerende autoriteiten. Die eerbewijzen waren verschillend naar gelang van de rangen, welke de „hooge ooms" bekleedden. Nu waren de distinctieven, die aan die rangen verbonden waren, niet altijd duidelijk te onderkennen, zoodat het meermalen voorkwam dat de te be-eerbewijzen persoon al vlak bij het wachthuis was aangekomen, vóór dat de wachthebbenden wisten met welke autoriteit ze te maken hadden. Daardoor kwam het hormatbetoon nog al eens „foutief" uit, met voor de militairen onaangename gevolgen.

Het schijnt dat dezen het zich op wacht wat „lekker" mochten maken. Moest er plotseling aangetreden worden, dan was het een jachten om behoorlijk in de kleeren te komen, en al werd alweer de rottan gebruikt om tot spoed aan te zetten, toch gebeurde het vaak dat sommigen het wachthuis slechts gedeeltelijk gekleed uitstormden. Erg indrukwekkend zal zoo'n bonte ris krijgshelden er wel niet uitgezien hebben, en of de persoon, die het eerbewijs in ontvangst had te nemen, hiermede, in *dien* vorm, erg „gecoiffeerd" zal zijn geweest, mag betwijfeld worden.

Krijgsraden bestonden er in die dagen niet. Zware misdrijven werden door den Raad van Justitie berecht.

De disciplinaire „correcties" waren lang niet malsch en soms vernuftig uitgedacht.

Eene vaak toegepaste straf, „morioneeren" genoemd, bestond in slagen op het zitvlak (een beklagenswaardig lichaamsdeel, ook bij kinderen, dat steeds moet boeten voor hetgeen door andere organen wordt misdreven).

Eene andere straf was het „wippen"; daarbij werd de delinquent, met gebonden handen en voeten, 3 maal omhoog geheschen en weer neergekwakt! Wie zoude wel de scherpzinnige uitvinder van deze strafoefening geweest zijn?

Bij den „piekslag" werd de zondaar geplaatst binnen een door drie pieken gevormden driehoek en ferm afgeranseld.

Ter vergoelijking van de niet zachtzinnige behandeling der soldaten moge aangevoerd worden, dat het ruwe klanten waren, niet uit de „fine fleur" van de natie aangeworven. De heeren maakten het er dikwijls naar en ook in latere jaren huldigde men vaak het beginsel: „wie zich als een beest gedraagt, moet dan ook maar als een beest behandeld worden." (Eene vergelijking, voor de „beesten" onjuist en onrechtvaardig).

Intusschen, voor z'n pleizier behoefde men zich niet onder de krijgsvaandels der O.-I. compagnie te scharen. En als het ellendige van den soldatenstand nog maar werd gecompenseerd door een flinke soldij, maar deze was heel poover. Toch trachtte de Compagnie nog zoo veel mogelijk van de arme kerels te halen.

In Indië werd een paar maanden (men noemde deze de „goeie maanden") soldij uitbetaald in *Indische* guldens; de rest liet men in Holland oploopen in *Hollandsche* guldens; deze waren meer waard dan een Indische, zoodat de Compagnie aan dit systeem verdiende. Overigens kreeg de soldaat in Indië zijne soldij ook uitbetaald in „cleeden" (stoffen voor kleeding), waarop de Compagnie winst nam. Nu gebeurde het dikwijls dat de man een rok goed kreeg, dat hij op dat oogenblik niet noodig had. Dan verkocht hij het aan den beheerder van het Compagniesmagazijn, waaruit de verstrekking had plaats gehad en deze beheerder zorgde er wel voor niet te veel te betalen.

In latere jaren kreeg de soldaat zijne gage voor een gedeelte in den vorm van rations, dus levensmiddelen in natura, uitgekeerd. Deze werden dan overgegeven aan den „bakmeester" (een onderofficier), die voor de bereiding zorgde, maar daarbij zijne eigen belangen niet vergat. Het kwam dan ook meermalen voor, dat een bakmeester, ten koste van de magen der soldaten, zooveel verdiende, dat hij met een bollen buidel naar patria kon terugkeeren.

Wanneer men nu bedenkt, hoe de soldaten behandeld, gelogeerd, gekleed en gevoed werden, hoeft men niet te vragen naar hunne gezondheidstoestand en hun uiterlijk voorkomen. De eerste was natuurlijk ongunstig, het laatste dikwijls erbarmelijk; in de smerige, versleten uniformen maakten ze een alles behalve martialen indruk; de menschen liepen, bij gebrek aan behoorlijk schoeisel dikwijls op bloote voeten! (Napoleon had in dit opzicht andere opvattingen; hij toch schreef zijn successen voor een groot deel toe aan de schoenzolen van zijn soldaten; hij liet ze dan ook in lange snelle marschen geducht hunne beenen gebruiken, zoodat ze ter juister tijd aankwamen op dat punt van het gevechtsterrein, waar hij ze wilde hebben, om zoo eenigszins mogelijk met overmacht te kunnen ingrijpen).

Frederik de Groote en de magen; Napoleon het schoeisel van de soldaten. Die twee wisten het wel!

Ook in onzen tijd had de soldaat (tenzij hij tot de „bootafhouders" of „lijntrekkers" behoorde) geducht het land aan het hospitaal. Ten tijde v

de O. I. C. was er geen sprake van eenvoudigen tegenzin: neen, de soldaat had een doodschrik voor het ziekenhuis. Want ook daar waren de toestanden verre van aanlokkelijk, maar daar kwam nog iets bij. Voor zijne kleeding had hij geld noodig, maar dat artikel was altijd uiterst schaarsch in een soldatenzak. Echter was zijn kapitein dan wel zoo vriendelijk het voor te schieten tegen eene profijtelijke rente. Ging nu de man naar het hospitaal en kwam hij daar te sterven — iets waarop de kans niet gering was — dan snapte de kapitein-geldschieter een „koopje". Om zich tegen schade te dekken, legde hij eenvoudig beslag op de uniform van zijn debiteur, zoodat deze in zijn ondergoed naar de ziekeninrichting ging!

De groot-tenue uniform ontving de soldaat door de Compagnie verstrekt; kwam de drager te overlijden, dan werd een ander er in gestoken.

Op wacht kreeg ieder een „wachtrok", die bij de wacht behoorde.

Het overgroote deel van het Compagnieslegertje bestond uit infanteristen: artilleristen telde het maar weinige. Bij het uitrukken voor parades, werden een paar kanonnen meegevoerd: de daarvoor benoodigde paarden werden soms bij rijtuigverhuurders gerequireerd.

Cavaleristen had men ook: zij hadden nooit hetzelfde paard: de verzorging der dieren geschiedde door burgerwerkvolk. Moest er voor een marschparade of oefening worden opgestegen, dan holden alle ruiters op de rossinanten af, om het beste beestje voor zich uit te zoeken! Zij droegen een stormhoed, borstkuras en hooge laarzen en waren bewapend met pistool en degen.

Fuseliers en musketiers hadden tot bescherming alleen een stormhoed. De piekeniers droegen een zelfde hoofddeksel en een borstkuras.

De geweren waren eerst lontgeweren. Men kende slechts eene soort bajonet, bestaande in een piek met korten stok, die in de loop van het geweer gestoken werd.

De officieren waren bewapend met een hellebaard. Was het gehalte der mindere militairen al niet veel zaaks, over dat van hunne aanvoerders viel evenmin te roemen. Alleen onder G. G. van Imhoff, kwamen er beter onderlegde officieren, die vlijtig lieten exerceeren. Dit was nu wel heel mooi, maar had ook zijne bedenkelijke zijde, want hadden de menschen zich braaf in het zweet gewerkt, of eene tropische bui op hunne lichamen voelen kletteren, dan was er bij hun terugkeer in hun kwartieren dikwijls geen eten voor hen: droge kleeren ter verwisseling van de door zweet of hemelwater doorweekte pakejan hadden ze niet. Geen wonder dus dat velen ziek werden.

Dat het peil der officieren in die dagen niet hoog was, behoeft ons niet te bevreemden; immers ten tijde van de krijgsverrichtingen tegen de Engelsche troepen die Java kwamen occupeeren dus heel wat jaren later, waren er in het Indische leger officieren, zelfs hoofdofficieren, die of niet, of maar gebrekkig konden lezen en schrijven. Van een der schitterendste figuren in de Java- en Padrioorlogen, de bekende „Toontje" Poland werd verteld dat, wanneer hij zijne handteekening onder een stuk moest schrijven, hij daarbij niet mocht worden afgeleid; gebeurde dit toch, dan begon hij weer van voren af aan, aan eene nieuwe handteekening! Intusschen een vechtjas eerste klasse die het woord „bang" niet kende en het tot overste bracht.

De discipline bij de officieren liet veelal te wenschen over; dat zij die hunnen ondergeschikten niet wisten bij te brengen, spreekt van zelf.

Ze werden maar schraal bezoldigd en waren daardoor bij de burgermaatschappij, waarin meer geld werd verdiend, weinig in tel. Een en ander maakte het baantje niet erg aantrekkelijk, maar daar er nog al eens wat doodgingen, maakte men gewoonlijk snel promotie. „Des eenen dood, des anderen brood". Zoo gaat het nu eenmaal in deze wereld.

Was men goedgeefsch met straffen, van belooningen kwam weinig in. Ridderorden bestonden er niet, bij hooge uitzondering ontving een officier eene eereketting.

Verdienstelijke mindere militairen werden beloond met buitgeld, hoogere soldij of eere...borrels! Men kende zijne Pappenheimers en hun zwak!

Lain doeloe, lain sekarang!

Lijst van Inl. en Maleisch-Chineesche Bladen en Periodieken,

met vermelding van redactie, plaats van uitgifte, verschijndagen en richting [1]).

(*Slot*).

D. Inl. Periodieken op de Buitengewesten.

Asjraq (Mal.), Redactie: Entji Entjigoeroe, Padang, 1 × p. m. (Org. vrouwenvereeniging).

Bali Adnjana (Mal.), Redactie: I. G. Tjakratanaja, Singaradja.

Benih-Pengetahoean (Mal.), Redactie: Bestuur Verg. „Stel", afd. Padang, Padang, 1 × p. m. (Orgaan Ver. „Sepakat Tilatang Enam Laras").

Berani (Mal.), Redactie: Bouillie, Pontianak, 1 × p. w. (Commun.).

Bintang Borneo (Mal.), Redactie: F. L. A. Regar, Bandjermasin, 2 × p. w.

Boedi-Tjaniago (Mal.), Redactie: Datoek Tan Madjolelo, Padang Pandjang, 2 × p. w. (Minangkab. Nationalistisch).

Boeka Mata (Mal.), Redactie: Sjech Moh. Sahak, Padang, 2 × p. m.

Boemipoetera (Mal.), Redactie: Moeh. Idaham, Medan, 4 × p. m. (National.).

Chabar Minggoean (Mal.), Redactie: H. B. Regentenbond, Ambon, 1 × p. m. (Org. Regentenbond „Boea Serangkai").

Fikiran (Mal.), Redactie: Weydemuller, Menado, 1 × p. w. (Vrijz.-democraat).

Hedangan-Koerai (Mal.), Redactie: A. G. St. Maharadja, Fort de Kock, 1 × p. m. (Minangkab. National.).

Keris Minangkabau (Mal.), Redactie: E. Marah Sri Mahadewa, Padang.

Mandailing (Mal.), Redactie: Moh. Noech en Abd. Loebis, Medan, 1 × p. w. (Org. Sjarikat Mandailing en de Verg. Pemimpin Perniagaan).

Oedara-Terang (Mal.), Redactie: Red.-comm., Padang, 1 × p. w.

Oetoesan Minahasa (Mal.), Redactie: Najoan, Menado, 2 × p. m.

Oetoesan Timoer (Mal.), Redactie: Hoofdbestuur, Timor Koepang, 1 × p. m. (Org. Perserikatan Timor).

Padoman (Mal.), Redactie: Dt. R. M. Zein, Benkoelen, 1 × p. m. (Org. Perkoempoelan Menoedjoe Kebaikan).

Panas (Mal.), Redactie: Nawawi Arief, Siloengkang, 2 × p. m. (Commun.).

Pelita Rajat (Mal.), Redactie: A. Hamid, Makasser, 1 × p. w. (Commun.).

Pembawa Damai (Mal.), Redactie?, Menado (Org. vrouwenver. Pikat).

Penoentoen (Mal.), Redactie: J. Hassan, Benkoelen, 2 × p. m.

Persatoean (Mal.), Redactie: Maradja Sayuti Loebis, Samarinda, 1 × p. w. (Gematigd Islam., S. I.).

Poestaha (Bat. Mal.), Redactie: P. K. Hoetabarat, Sibolga, 2 × p. m.

Sajoer Maintjat (Mal.), Redactie: J. S. Maamoor Loebis, Menado, 2 × p. m. (S. I.).

Sendjata-Batak (Mal.), Redactie: Neroes Ginting Soeka, Kaban Djahe, 3 × p. m. (Nation.).

Sibinoeang (Mal.), Redactie: M. Samin, Serdang, 2 × p. m.).

Soara-Batak (Mal.-Bat.), Redactie: Jesajas Siahaan, Taroetoeng, 1 × p. w. (Bataksch orgaan).

[1]) Het eerste gedeelte is opgenomen in het Kol. Weekbl. van 21 Jan. 1926, No. 3.

Soeara-Ambon (Mal.), Redactie: Ch. Silahooy te Makam en A. J. Patty te Benkoelen, Makassar, 3 × p. m. (Indon. nation.).
Soeara-Banoehampoe (Mal.), Redactie: R. St. Roemah Tinggi, Fort de Kock, 1 × p. m. (Minangk. Org.).
Soeara-Bondjol (Mal.), Redactie: A. M. Bagindo Sinaro, Medan, 1 × p. m. (Org. Bondjol).
Soeara-Kota Gedang (Mal.), Redactie: R. A. Datoe' Besar, Fort de Kock, 1 × p. m. (Minangkab. Org.).
Soeara Sport (Mal.), Redactie: Sjahmiddin, Kota Radja, 3 × p. m. (Orgaan voetbalverg.).
Soeloeh-Peroesahaan-Tanah (Mal.), Palembang, 1 × p. m. (Landbouwblad).
Soeloeh-Timoer (Mal.), Redactie: M. H. Pello, Koepang, 1 × p. m. (Orgaan Timorsch Verbond).
Tjahja Palembang, Redactie: R. M. A. Tjondrokoesoemo, Palembang, 1 × p. w. (Neutraal).
Tjahaja-Siang (Mal.), Redactie: A. A. Maramis, Menado, 2 × p. m. (Neutraal).
Tjermin Karo (Mal.), Redactie: Mboeigah Stepoe, Bindjei, 2 × p. m. (Bataksch National.).
Vorsten-Eilanden (Mal.), Redactie: B. Q. Johan, Soerabaja, 1 × p. m. (Org. „Eerste Sangirbond").

E. Godsdienstige Bladen.

Al Haq (Mal.), Redactie: Abd. Hamid c.s., Batavia, 1 × p. m. (Moh.).
Al Ichwah (Mal.), Redactie: H. M. Noor Ismail, Bindjei, 1 × p. m. (Moh.).
Al Iftifaq Wal Iftiraq, (Mal.), Redactie: H. Abdullah Ahmad, Padang, ongeregeld (Moh.).
Al-I'Laam (Mal.), Redactie: Djalaloe'ddin Radjo Endah, Fort de Kock, 1 × p. m. (Moh.).
Bentara-Hindia (Mal.), Redactie: L. Tiemersma, Bandoeng, 1 × p. w. (Protest.).
Bintang-Islam (Mal.), Redactie: O. S. Tjokroaminoto, H. Fachrodin e. a., Djokja, 2 × p. m. (Moh.).
Chabar Ambon (Mal.), Redactie: J. H. Duyverman, Ambon, 1 × p. m. (Protest.).
Kristen-Djawi (Jav.), Redactie: J. Mattheus Jr., Kediri, 2 × p. m. (Protest.).
Licht (Het) (Mal.), Comm. van Red., Batavia, 1 × p. m. (Jong Issl. Bond).
Mamba'oel-Oeloem (Jav.), Redactie: M. Moehsan, Solo, 1 × p. m. (Moh.).
Mardi-Rahardja (Jav.), Redactie: Soeseno, Magelang, 1 × p. m. (Christ. Pr.).
Merga Si Lama (Bat.), Kaban Djahe (Christ. Prot.).
Oesaha-Islam (Mal.), Redactie: Sjahadat, Bonthain, 1 × p. m. (Moh.).
Pangkal-Setia (Mal.), Redactie: J. U. Mangowal, Tomohon, 2 × p. m. (Christ.).
Pelita-Muslimin (Mal.), Redactie: Z. A. Soetan Palembang, Bajoer, Manindjau, 1 × p. m. (Moh.).
Pertimbangan (Mal.), Redactie: Abi Jasir, Djokja, 1 × p. m. (Moh. verg. Mohammadijah).
Pewarta-Islam (Mal.), Redactie: Djamain El Moeradi H. A. Latif Sjakoer, Fort de Kock, 1 × p. m. (Moh.).
Poestaka Hizboel Wathon (Jav.), Redactie: Sjarbini, Djokja, 1 × p. m. (Moh.).
Roesia Alam (Jav.), Redactie: Moh. Ashar en Sastroatmodjo, Djokja, 1 × p. m. (Moh.).
Sebidji-Sawi (Mal.), Redactie: H. A. Warouw, Malang, 1 × p. m. (Protest.).
Siadji-Panoetoeri (Bat.), Redactie: Ph. Pangariboean, Sipoholon (Taroetoeng), 1 × p. m. (Christ. onderwijzers).
Soeara-Moehammadijah (Mal.), Redactie: M. Soemodirdjo, Djokja, 1 × p. m. (Moh.).
Soeara Moehammadijah tjabang Betawi (Mal.), Redactie: R. H. Hidajatoellah, Weltevreden (Moh.).
Taman-Islam (Mal.), Redactie: Iljas Dalimoenthe, Bat. tang Toroe, 2 × p. m. (Moh.).
Taman-Moeslimin (Mal.), Redactie: Hadiwijta, Solo, 1 × p. m. (Moh.).

F. Vak- en Vakvereenigingsbladen.

Djangkar (Mal.), Redactie: S. Hardjomartojo, Soerabaja, 1 × p. m. (Org. S. P. P. L.).
Hadi-Biwara (Jav.), Redactie: S. Hardjohadisewojo, Djokja, 1 × p. m. (Org. Perkoempoelan Goeroe Kesoeltanan).
Kompas (Mal.), Redactie: Bj. Kettek gelar St. Rad lelo, Medan, 1 × p. m. (Org. Inl. pers. D. S. M.).
Mardi-Oetomo (Mal.), Cheribon, 1 × p. m. (Org. On dipl. B.B.-ambt.)
Medan Politie Boemipoetra (Mal.), Redactie: A. K. W djojoatmodjo, Semarang, 1 × p. m. (Org. Polit beambten).
Oentoek keperloean kita (Mal.), Redactie: N. Run kahu c. t., Tjimahi, 1 × p. m. (Org. Ver. Inl. o.o.
Orgaan L. V. B. (Mal.), Redactie: Secr. H. bestu Tanggerang (Welt.), 1 × p. m. (Org. Ind. Vaccin teursbond).
Orgaan dari O. I. B. A. (Mal.), Redactie: M. Brono, M dioen, 1 × p. m. (Ver. v. Ongedipl. Inl. B.B.-ambt
Onderwijzer (De) (Mal.), Redactie: M. Sastrosoed mo, Djokja, 1 × p. m. (Org. Kweekschoolbond).
Oud-Isviaan (De) (Mal.), Redactie: R. T. A. Wiran takoesoema, Bandoeng (Ver. v. Oud-Osvianen).
Pembantoe (Mal.), Redactie: Hoofdbest. P.G.B., So 1 × p. m. (Hulponderw.)
Persatoean Goeroe (Mal.), Redactie: R. Soepadm Poerwokerto (Org. Onderwijzersbond).
Si-Tetap (Mal.), Redactie: Soegono, Semarang, 1 × m. (V. S. T. P.-org.)
S(arekat) V(accinateur) I(ndië) (Mal.), Redactie: So marjo, Soekaradja, 2 × p. m. (Org. der Ver.).
Soeara B. O. W. (Mal.), Redactie: R. P. Soeroso, M lang, 1 × p. m. (Org. B.O.W. personeel)
Soeara-Boemipoetera (Mal.), Redactie: T. Adiwasi Djokja, 2 × p. w. (P.P.B.B. Jogja).
Soeara Boemipoetera S.S. (Mal.), Redactie: Abdul Rac man, Padang, 2 × p. m. (Orgaan S. S. personeel)
Soeara-Kadaster (Mal.), Redactie: Hoofdbestuur, We 1 × p. m. (Org. Kadasterbond).
Soeara-Postel (Mal.), Redactie: Moeso, Soerabaja, 1 p. m. (Org. Sarikat Postel).
Soeara-Normaalschool (Mal.), Redactie: Hoofdb. P. S., Tjilatjap, 1 × p. m. (Org. Normaalschoolbond)
Soeara P.Z.V.B. (Mal.), Redactie: H. Hadi, Buitenzor 1 × p. m. (Org. P(erhimpoenan) Z(ieken) V(erpl ger) B(oemipoetera)).
Soeara Tambang (Mal.), Redactie: Nawawi Arif, Sa wahloentoe, 1 × p. m. (Org. Perserikatan Kaoe Boeroek Tambang (P.K.B.T.)).
Soeara V. I. L. (Mal.), Redactie: Goenawan, Welt., × p. m. (Org. Verg. Inl. Landsdienaren).
Volksschool (De) (Mal.), Redactie: M. Wignjosoema to, Wonosobo, 2 × p. m. (Org. Perserikatan Schoo opzieners).
Goeroe (Holl.), Redactie: Best. H. K. S. Bond, Solo, 1 × p. m. ((Org. Hoogere Kweekschool Bond).

G. Chineesch-Maleische Bladen.

Bintang Pagi (Mal.), Redactie: Ong Khing In, Djom bang, 1 × p. m.
Djawa-Tengah (Mal.), Redactie: K. T. Kwee, Semarang dagelijks.
Economy (Mal.), Redactie: Tjoa Pit Bak, Bandoeng 1 × p. m.
Hoakiao (Mal.), Redactie: Quo Hen Zo, Soerabaja, × p. m.
Hoa-Po (Mal.), Redactie: Tan Eng Goan, Grissee, × p. w.
Insulinde (Mal.), Redactie: Tjiong Gwan Ek, Solo, × p. m.
International (Mal.), Redactie: T. E. Lim, Medan, × p. w.
Keng Hwa Poo (Mal.), Redactie: Tjia Djoe Tjiat, Me nado, 2 × p. m.
Keng Po (Mal.), Redactie: Houw Tek Kong, Batavia, dagelijks.
Pelita Andalas (Mal.), Redactie: J. Koning, Medan 3 × p. w.
Perdamean (Mal.), Redactie: S. Y. Tjia, Padang, 2 p. m.
Perniagaän (Mal.), Redactie: Thio Tjin Boen, Batavi dagelijks.
Pewarta-Soerabaja (Mal.), Redactie: Liem Kwie Gio Tan Tjin Kang en Tan Tek Jan, Soerabaja, dagelijk
Pontianaksch Chineesch Weekblad (Mal.), Redacti W. Chitzu, Pontianak, 1 × p. w.
Radio (Mal.), Redactie: Tjio Peng Hong, Padang, da gelijks.

Sin Bin (Mal.), Redactie: Tan Tjin Thay, Bandoeng, dagelijks.
Sinar Matahari (Mal.), Redactie: Ong Khing In, Djombang, 1 × p. m.
Sin Po (Mal.), Redactie: Kwee Kek Beng, Batavia, dagelijks.
Sin Po (geïll.) (Mal.), Redactie: Red. dagbl. S. P., Batavia, 1 × p. w.
Sin Jit Po (Mal.), Soerabaja, dagelijks.
Sinar-Sumatra (Mal.), Redactie: Jap Gim Sek, Padang, dagelijks.
Soeara Publiek (Mal.), Redactie: Liem Koen Hian, Soerabaja, dagelijks.
Tjahaja-Timoer (Mal.), Redactie: Kh. K. Kwee, Malang, 3 × p. w.
Tjamboek (Mal.), Redactie: Gouw Boen Hoat, Djokja, 1 × p. w.
Tjin Bin (Mal.), Medan.
Tjin Po (Mal.), Redactie: E. Th. Tjia, Medan, dagelijks.
Warna-Warta (Mal.-Eng.), Redactie: Lauw Kong Hoey, Semarang, dagelijks.
Yoe Sen (Mal.), Redactie: Ong Khing In, Djombang, 1 × p. m.

H. Japansch-Maleische Bladen.

Bendee (Mal.), Redactie: J. H. Pangemanann, Solo, 2 × p. m.

I. Arabische bladen.

Al Wivaq (Mal.), Redactie: M. M. Alfattah, Buitenzorg, 1 × p. w. (Moh.).
Hadramaut (Arab.), Redactie: S. Edros Almashaer, Soerabaja (Moh.).

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 Febr. 1926.

Mohammedaansche vereenigingen. Tijdens het Al Islam-Congres werd — volgens een Aneta-telegr. dd. Batavia 9 Febr. — een bond van leiders van Mohammedaansche vereenigingen opgericht.

Een niet gehouden optocht. De assistent-resident, hoofd van plaatselijk bestuur te Djocja, deelde aan het bestuur van Oemat Islam mede, dat vergunning tot het houden van een optocht, ter gelegenheid van Mohammed's Hemelvaart kon worden verkregen, indien het maximum aantal deelnemers aan den optocht werd beperkt tot 5000.

In 1925 hebben 35.000 menschen deelgenomen aan den stoet.

Oemat Islam zag thans af van het houden van een optocht en besloot telegrafisch te protesteeren bij den Gouverneur-Generaal. (Aneta, 9 Febr.).

Groote tabaksbrand. Te Nangkaän in het Bondowososche, op 2 paal afstand van Bondowoso gelegen, is de geheele voorraad in een tabaksafpakschuur der Landbouw-maatschappij Oud-Djember verbrand, wegens gebrek aan bluschmiddelen. De schade, tot een bedrag van *f* 440.000, wordt door verzekering gedekt. (Aneta, 9 Febr.).

Resident H. C. van den Bos. De resident (nieuwe stijl) van Oost-Priangan, H. C. van den Bos, is benoemd tot resident (oude stijl) van Madioen. (Aneta, 13 Febr.).

De Legercommandant. Aneta seint dd. Bandoeng 12 Febr. De legercommandant, luit.-gen. K. F. E. Gerth van Wijk, adjudant van H. M. de Koningin in buitengewonen dienst, vertrekt 5 Mei per Johan de Witt, uit Nederlandsch-Indië, voor een buitenlandsch verlof van vier maanden, in verband met zijn geschokten gezondheidstoestand.

bevolkingsrubbercultuur. Naar uit Amsterdam aan de N. R. Ct. wordt gemeld, hebben een aantal tabaksmaatschappijen een syndicaat gevormd, om eventueel te komen tot oprichting van een maatschappij, die in onze koloniën de Inlandsche rubber opkoopt, verwerkt en aan de markt brengt.

Op het oogenblik zijn het Chineezen uit Singapore, die in Djambi en elders de ruwe „native" rubber opkoopen, op eigen schepen naar Singapore vervoeren en daar in groote „mills" tot blankets verwerken.

Als Singapore en genoemde opkoopers worden uitgeschakeld, kan dit ook voor de Inlandsche rubberproducenten een aanmerkelijk voordeel beteekenen.

Voordracht over den vulkaan Papandajan. In een te 's-Gravenhage gehouden vergadering van de geologische sectie van het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën heeft ir. N. J. M. Taverne, ingenieur bij het Mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië en gedurende ruim drie jaar belast geweest met de leiding van den vulkanologischen dienst, een rede gehouden over den Papandajan. (Een vrij uitvoerig overzicht gaf het *Vaderland* van 9 dezer).

Univers. examens. Leiden. Doct. examen Ind. recht de hr. J. A. Ruys.

Staatkundige onthouding. Onder het hoofd „Verloren vertrouwen" bevat het *Vaderland* van Za. 13 (Avondbl.) en Di. 16 (Avondbl.) Febr. belangrijke beschouwingen over de veldwinnende gedachte van staatkundige onthouding door de ontwikkelde inheemsche bevolking van Indië.

Studiereis naar Japan. De adviseur voor Japansche Zaken, de hr. P. A. van de Stadt, vertrekt in Maart a.s. voor een studiereis van vijf maanden naar Japan. (Aneta, 13 Febr.).

Douane-ontvangsten te Palembang. Over de maand Januari bedroegen de douane-ontvangsten te Palembang *f* 613.000 tegen *f* 224.000 over dezelfde maand van 1925. Het uitvoerrecht op bevolkingsrubber bedroeg *f* 105.000. (Aneta, 12 Febr.).

Geen Japansche visscherij te Batavia. De Regeering heeft het verzoek van de Japanneezen om binnen de territoriale wateren op de kust van Batavia te mogen visschen, afgewezen, hoofdzakelijk met het oog op de belangen van de bevolking van de kusteilanden. (Aneta, 12 Febr.).

Communistische politie-agenten! Gedurende den tijd dat te Soerabaja stakingen voorkwamen, zijn 25 politie-agenten uit den dienst ontslagen omdat zij lid waren van communistische organisaties. (Aneta).

Pest op Java. In de week van 13 tot 19 Dec. '25 zijn op Java niet minder dan 321 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 16, Temanggoeng 94, Magelang 42, Jogjakarta 9, Soerakarta 6, Bojolali 1, Klaten 29, Sragen 1, Salatiga 5, Pekalongan 52, Tegal 5, Poerbolinggo 61.

Een meevaller van ruim een half millioen. De raad van beroep in belastingzaken heeft de directie der Bandoengsche Kininefabriek in het gelijk gesteld betreffende de bekende quaestie der oorlogswinstbelasting, waardoor de navorderingsaanslag, groot *f* 559.310, geheel vervalt en dit bedrag aan de directie zal worden terugbetaald. (Aneta, 13 Febr.)

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het schoone van Bali.

Van alle kanten worden er in den laatsten tijd loftiederen gezongen op de schoonheden van het eiland Bali. Het laatst kwam ons in handen: „Fünftes Filmheft", een speciaal Bali-nummer van de *Verlag der Schönheit* te Dresden, waarin *Colin Rosz* — de bekende wereldreiziger, die verleden jaar ook hier in den Haag de zoo prachtige, door hem zelf opgenomen rolprenten vertoonde — zijn Balireis beschrijft als *„Ein Südseetraum"*. Hij noemt Bali: *„Das Land der festlichen Arbeit"*, als hij begint met de volgende schildering:

„Es war auf einer meiner ersten Fahrten durch die Insel, als ich das Feld mit den pflügenden, festlich geschmückten Ochsengespannen erblickte. Vielleicht fünfzig gespanne zogen hier in Reihen neben — und hinter einander über ein ausgedehntes Feld. Die Ochsen waren zu zweit oder viert vor die Pflüge gespannt. Sie trugen einen imposanten Kopfschmück aus bunt bemalten Lederschilden und am Halse baumelten aus Holz geschnitzte Glocken in Form von Alpenkuhglocken, nur von ungleich gröszeren Dimensionen; wahre Glockenriesen waren das, die den Ochsen bis zu den Knien herabhingen, und noch breiter als hoch waren. Das war mein erster Eindruck von balischer Landwirtschaft, die immer verknüpft ist mit Gottesdienst, Kunst und Fest, wie jede Arbeit auf Bali und überhaupt jede Lebensaüszerung. Der Boden gehört den Göttern. Sie haben ihn den Menschen zur Nutzung überlassen, und sie wollen, dass alle gleichmässig daran teilhaben. Auf diesem Glaubenssatz beruht der balinesische Agrarkommunismus."

Hij betreurt dat, waar ook Bali weldra lijden zal aan overbevolking, deze schoonheid en de daarmee samenhangende kunstuitingen te niet zullen gaan.

„Und dann wird auch die bisherige kommunistische Landesverfassung ihr Ende finden, und damit auch das gemeinsame arbeiten auf gemeinsamen Feldern. Dieses Arbeiten, das gar kein Arbeiten in unserem Sinne is, sondern ein fröhliches Spiel, ein Fest, und nur eine neue Form für das Wiedereins werden von Natur und Gott."

Daarna beschrijft hij de verschillende bezielde feestelijkheden, ook de zoo godsdienstige schoone, aan den rijstbouw en -oogst verbondene, om te eindigen met de verzuchting:

„Ich stand lange auf dem Feld, als ich die erste Reisernte mitmachte, sehr lange. Und ich hatte ununterbrochen die müden, miszmutigen gesichter der Männer und Frauen in unsern Fabriken vor Augen. Ach, so weit brauchte ich mich ja gar nicht zurück zu erinneren, blosz an die javanischen Zuckerfabriken! Nun, ich bin gar nicht sentimental, und verkenne keinen Augenblick, dasz wir der modernen Technik viel an Annehmlichkeit und Sicherheit und Beguemlichkeit des Lebens verdanken, und ich denke, dasz Auto's und Flugzeuge und Eisenbahnen und Radio Dinge sind, die immerhin ihren Preis werd sind. Aber hoch ist der Preis, doch, den wir für Technik und „Zivilisation" gezahlt haben, will mich dünken, wenn ich hier sehe, dasz ohne diese Arbeit kein Frohn zu sein braucht, wie bei uns, sondern Fest Freude [1])".

Natuurlijk is Colin Rosz ook verrukt over het schoone Balineesche menschenras, waarvan hij eenige typen fotografeerde, ter illustratie van zijn artikel, maar 't allermooiste vindt hij, wat hij betitelt als: *„Das ander Bali"*.

„Das, was wir, westlichen Menschen, für immer verloren haben: das vollendete, sichere Ruhen in Gott und Natur. Der Balinese weisz nichts von Relativität, von Wellen und Turbodynamos, aber er trägt seinen Kosmos in sich. Er ist umschlossen und geschlossen. Sein Leben schwingt in einem groszen sicheren Rhythmus and all seine Lebensformen, sein Körper, seine Gesten sind ein einheitlicher Ausdruck dieses inneren Rhythmus. Die Seele des Balier kennt keine Zerrissenheit und keine Abgründe [2])."

Karang Asem, Zuid-Bali, noemt *Colin Rosz: das Paradies.*

Hij geeft bij mooie foto's, *schwärmerische* beschrijvingen van natuurschoon, tempelversieringen en *legong*-dansen [3]).

Ten slotte echter, toen hij de opmerking maakte, tot den Controleur, die hem vergezelde:

„Ich kann verstehen, dasz man nie wieder fort von hier möchte. Auch mir ist es wie eine Wolke von der Seele, wenn ich an die Abschiedsstunde von Bali denke", kreeg hij ten antwoord, dat Karang Asem wel de schoonste, maar tevens de gevaarlijkste plek van Bali is, wegens de malaria; hoe onlangs van een jong schilderspaar, dat bij dien ambtenaar logeerde, de talentvolle man aan die ziekte bezweken was en diens jonge vrouw wanhopend op Bali bleef wonen, daar zij niet van het graf van haar echtgenoot scheiden kan. „En 't ergste voor mij is," zoo besloot de controleur: „dat mijn vrouw sedert in duizend angsten leeft, dat ook ik malaria zal krijgen. Wij hopen daarom maar, dat ik spoedig overgeplaatst zal worden."

Zoo heeft alles zijn keerzijde.

Dit herinnert er ons aan, hoe de hoefijzer-correspondent *(C. K. Elout)* van *Het Alg. Handelsblad* in zijn *Indisch Dagboek,* na o.a. de enthousiaste beschrijving van zijn Bali-reis, eindigt met de woorden:

„Moge de goden van Bali dit schoone land en dit schoone volk bewaren......

......en mogen zij alle honden op Bali vernielen, aangezien deze miserabele loeders des nachts het schandaal zijn van het land en, als er maar één dol wordt, een gevaar voor de geheele bevolking worden.

Waarom geen hondenbelasting?"

1) Zou den Baliërs onze tegenwoordige levensstrijd en arbeidsslavernij niet bespaard kunnen blijven, waar toch ook — gelijk de teekenen des tijds reeds hier en daar aanwijzen — ons nageslacht door een betere opvoedkunde teruggebracht zal kunnen worden tot de ware levenskunst: arbeidsvreugde?

2) Ook dezen zielstoestand kunnen wij, Westerlingen, ons immers weder veroveren door bewust ons leven in te richten naar de wetten der natuur, langs den weg van zelfkennis, door rythmische ademhaling, verstandige diëet en gevoelige harmonie?

3) Hierop hopen wij later terug te komen.

Ook de heer Th. van Erp, onlangs van zijn Bali onderzoekingsreis teruggekeerd, merkte, naast het schoone, dat hij aan land en volk bewonderd h minder goede dingen op vooral met betrekking tot daar nog altijd levendig beoefende versieringskunst. De *Deli Courant* ontleende o.a. aan een particu schrijven van diens hand:

„De Balinees in Zuid- en Midden-Bali is d in de weer aan de vernieuwing van de *poe* Velen werden schooner en rijker opgebouwd ze voorheen waren. Jammer genoeg, vaak te te overdadig van ornament. In de poera- Loekloek en elders werd het een orgie van o ment, een ongebreidelde woeker van op zich fraai en respectabel beeldhouwwerk. De h blijft nog vaardig, maar...... ook op Midden- zie ik de symptomen van naderend verval."

Het blad dikt dit nog iets aan met de woorden:

„In verband met de opmerkingen van den Van Erp over den overdaad aan ornamentiek 't jongste Balische kunstwerk, kunnen we meedeelen, dat we kort geleden eenige foto's gen van Balineesche versieringen, waarin b.v. wielrijder was verwerkt als ornament. En el zagen we, waarschijnlijk bedoeld als symbool den Europeaan, een Europeaan dronken nee gend met een jeneverflesch aan den mond.....

Levend is de kunst op Bali dus nog wel, in enkel opzicht, al te levendig."

Deze uitwassen zijn natuurlijk slechts uitzonderin en, hoe 't dan ook zij, een verblijdend verschijns 't toch zeker, dat, zooals ook *het Soer. Handelsblad* een gesprek met den heer Van Erp schreef [4]), „men lerwegen op Bali bezig is met het weder opbouwen alles wat door de zware aardbevingen van 1917 w vernield." En daarbij mag dan niet worden verge dat architect *P. A. J. Moojen,* in opdracht der Ind. geering, daartoe reeds in 1918 den stoot heeft gege door over het geheele eiland, in overleg met het nenlandsch Bestuur en de Landsgrooten, nauwkeu onderzoekingen en besprekingen te houden, waar hij een uitvoerig schriftelijk verslag met de *nood* voorstellen indiende, dat wij belangstellenden ter lez kunnen aanbevelen.

Nu ongeveer twee jaar geleden, deelde de he Moojen in een voordracht met lichtbeelden, in de To kamers van Boeatan, Heulstraat 19 te 's-Gravenh gehouden, veel belangrijks omtrent dien arbeid en toestanden op Bali mede.

Naar wij vernemen, zal de heer Van Erp, op verz van de personen en lichamen, die hem uitzonden, de eerste dagen van Maart a.s. in den Haag een vo dracht houden omtrent zijne Balische bevindingen, gelicht met vele daar genomen foto's en teekening Dan zullen wij meer hierover te hooren en te z krijgen.

4) Zie Kol. Weekblad 17 Dec. 1925, No. 51.

Persoverzicht uit de Indische Blade

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Bevolkingsvraagstuk. De trek naar Asahan. De ontwikkeling der Buitengewesten.

Er is voor de toekomst geen lastiger probleem om oplossing vraagt dan dat der *dreigende overbe king van Java.* Van allergrootst belang is de vraag: men voedsel zal vinden voor de 400.000 nieuwe m den, welke er jaarlijks bijkomen. Het *Soer. Hbl.* (7 J Z.) bespreekt dit onderwerp aan de hand van de lez door mr. Gerritzen onlangs te Leiden gehouden. *Int siveering van den landbouw, kolonisatie* en *industr lisatie* zijn geen afdoende middelen tegen den dreig den bevolkingsaanwas. Er is alle reden om, volg de door mr. Gerritzen gemaakte opmerkingen, d aangelegenheden in groot verband door een commis in studie te doen nemen. Er is nog een andere mo lijkheid, n.l. *uitbreiding van het Westersch grootla bouwbedrijf* — meent het *S. H.* —. Deze wetensc behoort te worden verwerkt in onze agrarische p tiek; men dient de slagboomen weg te nemen, w den uitgroei van het landbouwgrootbedrijf op Java lemmeren. Java zit op bijna ergerlijke wijze vast een met alle moderne landbouwmethoden strijd sawahbouw. Er is eene bijna ziekelijke neiging tot scherming van dien rijstbouw, hoewel andere ge sen een grootere hoeveelheid voedingseenheden

bahoe leveren. Men dient den bodem van Java de producten te doen opbrengen, welke de hoogste waarde vertegenwoordigen op de wereldmarkt; voor dit geld is import van voedingsmiddelen mogelijk ook ten behoeve van een grooter aantal millioenen dan thans dit land bewoont. Aan uitbreiding der teelt van landbouwproducten voor de wereldmarkt dient groote aandacht te worden geschonken. De benoeming eener commissie, welke dit onderwerp in studie neemt, behoort niet langer te worden uitgesteld.

Van alle kanten komen de berichten over de trek der cultuurmaatschappijen naar het Zuiden van Sumatra's Oostkust en als de tegenwoordige toestanden aanhouden, wordt veel sneller dan vermoed kon worden, de uitspraak bewaarheid, dat *Asahan op den duur het zwaartepunt van de Oostkust* zal worden. Zelfs vernam de *Deli Crt.* (11 Jan.) dat een zeer groote en kapitaalkrachtige Nederlandsche cultuurmaatschappij in het *Rokangebied* 100 of 200.000 H.A. voorloopig voor landbouwplannen heeft aangevraagd. Het is voor de *D. C.* een bizonder genoegen, dat het hier een *Nederlandsche* maatschappij geldt, die hier de pionier wil zijn in deze streken. Want hoezeer wij ook de buitenlandsche maatschappijen welkom heeten en de deur van Indië openstellen voor hun komst, er gaat toch niets voor het eigen land. Dat is een egoïsme van de goede soort, voortspruitend uit de zucht naar zelfbehoud en verdere ontplooiing. De *D. C.* zou het wel van de daken willen schreeuwen om verstaan te worden door de *Nederlandsche beleggers:* de tijd is gekomen om niet al te bedachtzaam toe te zien en af te wachten, maar de kans aan te grijpen waar die geboden wordt, wil men niet achter het net visschen. Het is ondertusschen te betreuren, dat de *wegaanleg naar het Zuiden* met het streven geen gelijken tred houdt. Er zijn vele moeilijkheden aan verbonden, vooral onder de huidige omstandigheden van schaarschte aan koelies door de Inlandsche rubbercultuur, om van de technische moeilijkheden maar niet te spreken. Het resultaat van dit werk moet een machtige stimulans zijn; het is nu eenmaal een kwestie van *moeten!* Men kan het moeilijk overschatten, welke beteekenis een behoorlijke verkeersweg, tot Kota Pinang, voor de verdere ontwikkeling van de Oostkust heeft.

De *ontwikkeling der Buitengewesten* wordt thans ook op Java erkend als een der voornaamste problemen van Indië. De phenomenale ontwikkeling van Deli is hierbij het groote voorbeeld. *De Locomotief* (4, 6 en 9 Jan. e.v.) brengt van de hand van den heer *Ant. J. Lievegoed* een zestal artikelen om *den groei en bloei van Deli* te leeren kennen.

De Loc. (8 Jan.) bevat het advies, uitgebracht door de directeuren van L. H. en N., en B.B. over de aanvragen van de H. V. A. voor *suikerfabrieken op Celebes.* Het luidt evenals dat van gouverneur Couvreur afwijzend.

Naar het *Soer. Hbl.* (5 Jan.) verneemt, heeft de Regeering ten opzichte van *de opening van Atjeh's Westkust* de voorstellen van wegenaanleg van den gouverneur van Atjeh, den heer *Hens* (zie *Het Kol. Wkbld.* d.d. 11 Febr.) aanvaard. De komende jaren zullen voor de Westkust inderdaad van ongemeen belang worden, terwijl verwacht mag worden, dat met deze wegen het land tegelijkertijd voor de groot-cultures geopend zal worden.

Flores.

In het *Soer Hbl.* (30 Dec.) wijst een inzender op enkele punten, welke voor de ontwikkeling van Flores van groot belang zijn te achten. Voor zoover de opmerkingen eene aanduiding zijn der beteekenis, welke dit eiland voor den groot-landbouw zou kunnen krijgen, maakt het *Soer. Hbl.* tevens melding van een zeer deskundig ander oordeel, dat in dezen tot groote voorzichtigheid maant. Van deze zijde beweert men, dat Flores perioden van langdurige droogte moet kennen; er zou anders geen sprake zijn van eene poging tot het aanplanten van katoen. Ook volgt uit de plannen, welke de Veterinaire Dienst met dit eiland heeft, dat men er voor den landbouw zeker geen veelbelovende toekomst in ziet. Met andere opmerkingen van den eersten zegsman kan het *S. H.* geheel accoord gaan. Hij wijst op de ergerlijke boschvernieling, welk op Flores plaats heeft. De bevolking is nog uiterst primitief. Vóór 1907 nam zij slechts in bescheiden mate toe, doch *door de intensiveering van ons bestuur werden de toestanden zeer in gunstigen zin gewijzigd.* Dit bestuur bracht veiligheid en orde, bestrijding van ziekte, hulp bij calamiteiten. Zoo vertoonde zich het gewone verschijnsel dat het optreden van Westersch bestuur in primitieve tropische gemeenschappen typeert: de levenskansen der menschen stegen, de bevolking nam beduidend sneller dan tevoren in aantal toe. Intusschen is aan intensiveering van den landbouw weinig gedaan; de bevolking bleef haar oude primitieve gewoonten toepassen. Zij leeft van ladangbouw, dus goeddeels roofbouw; zij kapt bosch naar hartelust, of verbrandt dit. Als de radja in Ngada op de hertenjacht wil met zijn talrijke volgelingen, wordt tevoren de groote grasvlakte met het opkomende jonge hout in brand gestoken. In het algemeen zullen tegen deze branden scherpe regelingen moeten worden getroffen, voornamelijk op de berghellingen en in de brongebieden. Ook het *Soer. Hbl.* meent dat het aantal eilanden in Indië, dat door onnoodige vernieling van het bosch in hydrologisch en landbouwkundig opzicht in ongunstige conditie werd gebracht, zeker niet behoeft te worden vergroot.

Het rapport-Meijer Ranneft. De belasting-herziening.

Naar de *Java-Bode* (9 Jan.) uit zekere bron heeft vernomen, heeft de Regeering, zij het ook op aandrang uit Holland, ten slotte toch besloten tot de *volledige publicatie van het rapport-Meyer Ranneft-Huender.* Op de Landsdrukkerij is men thans reeds met man en macht bezig aan het drukken van dit lijvige werk; de verschijning ervan zal binnenkort verwacht mogen worden, althans zoo tijdig voor den aanvang van de a.s. voorjaarszitting van den Volksraad, dat een rustige bestudeering der daarin vervatte gegevens mogelijk wordt. Uit dit rapport zullen onomstootelijke gegevens te voorschijn komen, welke het pessimisme, waarmede in de laatste jaren door bevoegde personen over den belastingdruk op de inheemsche bevolking is gesproken, volkomen begrijpelijk maken, cijfers waarvan men zich nog geen denkbeeld vormen kan. Het besluit der Regeering, om geen struisvogel-politiek te voeren ten aanzien van de resultaten van het zeer belangrijke, maar zeker nog niet voltooid te achten onderzoek is ten zeerste toe te juichen. Alleen met volkomen openbaarheid van de thans beschikbaar gekomen gegevens is het mogelijk den te verwachten strijd rondom de belastinghervorming te houden op het terrein der meest urgente economische verbeteringen. Geheimhouding van een deel dier gegevens zou gelegenheid geven tot verdere ontkenning van de zeer dringende noodzaak der verlichting van den belastingdruk op groote groepen der inheemsche bevolking — een noodzaak, welke, naar de *J. B.* kan verzekeren, na ernstige en objectieve lezing van het rapport niet langer ontkend mag worden.

De Sumatra Post (15 Jan.) ontleent nog aan *„De Loc."* het bericht dat gebleken is, dat de cijfers van den heer Meijer Ranneft omtrent den belastingdruk in Solo, beneden de werkelijkheid blijven. Volgens de *S. P.* dient men de gegevens van het rapport-M. R. als een minimum te aanvaarden. De les, die uit het rapport te putten valt is, dat men niet te spoedig dient klaar te staan met een oordeel over de condities, waaronder de Inlandsche bevolking — en speciaal blijkbaar die op Java — leeft. Velen hebben trouwens geen recht van spreken, omdat ze de moeite niet genomen hebben een minutieus onderzoek in te stellen en zich ernstig in te denken in de plaats van dengeen, over wien zij een oordeel vellen. Het beste bewijs hiervan is wel, dat men, nu zulk een — zelfs nog vluchtig — onderzoek wel heeft plaats gehad, tot conclusies komt, die ernst en...... verbazing wekken.

De *„Java-Bode"* (9 Jan. L. N.) weet nadere bizonderheden mede te deelen omtrent de a.s. *belastingverlaging,* waarvoor *f* 10 tot *f* 15 millioen beschikbaar is voor eene onmiddellijke verlichting van den druk. De herzieningscommissie is thans vrijwel gereed met haar arbeid. De *vennootschappen* komen voorloopig niet aan de beurt (zie ook *Deli Crt.,* 15 Jan.). Het bedrag zal moeten worden verdeeld over verschillende onderwerpen, zooals *de verpondingsbelasting* en *de hoofdgeldheffing* voor de Inlandsche bevolking; in ieder geval wordt toch een vermindering van de *opcenten op de inkomstenbelasting* voor natuurlijke personen er bij genoemd. De commissie schijnt niet eensgezind ten aanzien van de details van een verlaging der opcenten op de inkomstenbelasting. Een deel wenscht verlaging over de gansche linie, een ander deel over de lagere regionen, de lage en de middel-inkomens. De levensstandaard is in zeer vele gewesten in de laatste jaren sterk gestegen; *De Sum. Post* (15 Jan.) meent dat het dus in de eerste plaats de gezinnen met de lagere en de middelmatige inkomens zijn, die door de Regeering zullen moeten worden geholpen.

Naar de Binnenlanden van Nieuw-Guinea.

De Loc. (4 en 7 Jan.) en de *Java-Bode* (4 en 11 Jan.) deelen nog e. e. a. mede over de Amerikaansche expeditie, die een onderzoek zal gaan instellen naar het binnenland van Ned. Nieuw-Guinea. Het doel van den tocht is niet om op het Habbema-meer neer te strijken, doch om vanuit Manokwari verkenningstochten naar het binnenland te maken, meer speciaal naar een merencomplex, dat zich ten westen van het Habbema-meer moet bevinden. Het bestaan van deze meren is niet meer dan een vermoeden. Men wenscht daaromtrent zekerheid te krijgen, om dan zoo mogelijk hier te landen en naar de dwergstammen (pygmeeënras) te zoeken. Het plan wordt overwogen om een Hollandsch Officier-vliegenier de expeditie te doen meemaken, waardoor aan de excursie, die een staaltje is van durf en ondernemingsgeest, een eenigszins Hollandsch cachet wordt toegevoegd. Een *Aneta-tel.* van 29 Jan. berichtte reeds, dat de exploratie geschiedt in samenwerking met het Comité voor Wetensch. Onderzoekingen te Batavia.

De kankerbestrijding in Indië.

In het gebouw der Stovia te Weltevreden werd van 3—11 Jan. een tentoonstelling gehouden (*De Loc.* 4, 7 en 8 Jan. en *Java-Bode* 6 Jan.), die ten doel had de vorderingen aan te toonen, die de bestrijding van den kanker in Indië reeds heeft gemaakt. In Indië komt wel degelijk kanker voor en wie deze tentoonstelling bezocht, zal dit beseffen. De tentoonstelling bestond uit een serie van ongeveer 150 platen van alle mogelijke vormen van uitwendigen kanker, die bijna alle de meest afgrijselijke verwondingen en vervormingen te zien gaven. De aansporing, die van deze platen-verzameling uitgaat, is een tweeledige: een individueele, om wanneer men ook maar iets merkt, dat verdacht voorkomt, hierover zonder uitstel een bevoegd geneesheer te raadplegen, en een algemeene, om *het kankeronderzoek in Ned.-Indië* ieder naar zijn vermogen zoo krachtig mogelijk te steunen, door zich als lid der Vereeniging (*Ned.-Ind. Kankerinstituut*) op te geven bij den *Secretaris: dr. W. J. Roos van den Berg*, geneesheer-directeur Gemeete-Ziekenhuis, Bandoeng.

Politieke oriënteering.

De *Deli Crt.* (11 Jan.) vestigt de aandacht op het weekoverzicht van het „*Soer. Hbl.*" (2 Jan.) waarin een nieuwe politieke oriënteering gevraagd wordt. Hoezeer de *D. C.* zich gevoelt aan de zijde van het Nederlandsche belang in deze landen, met volkomen behartiging der Inlandsche belangen, die daarmee *h.i.* samengaan, vreest zij toch dat de oplossing van het „Soer. Hbl." hier niet de aangewezene is. Waar een harmonisch samengaan in Indië tusschen Nederlanders en Inlanders duidelijk moet aansturen op een zelfstandig Indië binnen het Rijksverband met behoud der geknoopte politieke en economische banden, daar moet het doel duidelijk vooropgesteld worden. Over het tempo, waarin dat bereikt kan worden, moge men verschillen, het einddoel moet ronduit en eerlijk vooropgesteld. Daaraan kunnen Nederlanders en Inlanders gemeenschappelijk werken. (Zie mede het *Soer. Hbl.* d.d. 9 Jan.: *De Week*, en *De Sumatra Post* d.d. 16 Jan.: *De „oude" Koloniale natie).*

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Hedjaz.

I.

Eenigen tijd geleden werd in de „Perniagaän" het bericht opgenomen, dat het graf van Saijidina Hamra, dat buiten de stad Medina is gelegen, door de Wahabieten-troepenmacht was beschadigd en dat het graf van den Heiligen Profeet Mohamad door kogels was getroffen.

Dat bericht was van Perzië via Berlijn naar Ned.-Indië geseind, en, aangezien partijdigheid ten deze niet was uitgesloten, vond de redactie van de „Perniagaän" daarin aanleiding ter zake nadere inlichtingen in te winnen.

Blijkens de mededeelingen, voorkomende in de „Perniagaän" van 18 September 1925, heeft zij die kunnen vinden bij den heer Al Fattah, hoofdredacteur van het op Java verschijnende weekblad Al Wivaq, die verklaarde, dat, volgens ontvangen bericht van Said Saggaf te Singapore, bovenvermeld bericht een anti-Wahabitisch en pro-Hussain's karakter droeg, dat, onder invloed van eenige Saids, werd verspreid, met het doel de Islamsche wereld tegen de Wahabieten op te zetten.

Naar zijne meening moest het bericht overdreve zijn en bovendien partijdig, aangezien het uit Per kwam, waar eene vijandige stemming tegen de Wa bieten bestaat terzake van een geschil over Moeha rah aan de Perzische Golf, waar de Achwangroep v de Wahabietenpartij de leiding van zaken in hand heeft.

Voorts had hij drie brieven van den secretaris v den Wahabietenleider ontvangen, waarin bekend we gesteld, dat de troepenmacht der Wahabieten Medi belegerde en de spoorwegverbinding derwaarts b heerschte.

Eene circulaire van den Wahabietenleider van Hadji 1343 is in de Maleische nieuwsbladen van Straits-Settlements opgenomen, waarin onder meer ve klaard wordt, dat hij strenge verbodsbepalingen he uitgevaardigd, bijaldien zijne troepen zich aan moo en roof te Medina zouden schuldig maken.

Hij wenschte de heiligheid der stad te eerbiedig en zich alleen tot de belegering te bepalen.

Op tijd en geld kwam het niet aan, aangezien hij zi sterk maakte binnen één uur tijds in het bezit der st te komen, doch hij wenschte alleen, zonder bloe vergieten en langs vredelievenden weg, tot eene schi king te geraken met de tegenpartij, op dezelfde wij als te Mekka had plaats gehad toen hij die stad binne rukte.

Alleen wanneer de vijandelijke troepenmacht zi wilde overgeven, zou hij Medina binnentrekken en dien voet had hij instructies aan zijne soldaten g geven.

Alle waarden, verkregen rechten, heilige monume ten, enz. wilde hij aan de daarop rechthebbenden late terwijl van het verandering brengen in de godsdie stige wetten, zooals de vijanden het lieten voorkome geen sprake was.

Hetgeen te Taip gebeurd was, was niet veroorzaa door zijne troepenmacht, doch door de soldaten va zijn aanverwant, Radja Said Hoesin, die als hoo daarvan aansprakelijk moet worden gesteld.

Uit de verklaringen dezer circulaire is wantrouw tegen de verspreiding der geruchten over de hand lingen der Wahabieten wel gewettigd, doch, volgen de later ontvangen berichten zou Medina toch in hunne handen zijn gevallen en wijst alles er op, dat men de Hedjaz schoon schip wil maken en de troepen macht van Said Hoesin uit die streek wil verwijderen

De sterkte der troepenmacht van de Wahabieten be draagt 200.000 man.

Het gedeelte te Medina staat onder de bevelen va Faisal Ad Doewiah; 4000 man in de omstreken va Akaba onder het commando van Bin Nahir; de 13.00 man in Trans-Jordanië onder een aanverwant van de Wahabietenleider, terwijl deze zich persoonlijk m eenige duizenden manschappen bij Djeddah ophoud

In de nieuwsbladen te Beiroet wordt beweerd, d deze plaats gemakkelijk in eenige uren tijds door d Wahabieten zoude kunnen worden genomen, doc dat dit wordt nagelaten om inmenging van de consu der Westersche Mogendheden te voorkomen.

Die inmenging had toch reeds als gevolg dat Radj Ali met toestemming der Engelsche regeering den tit van Vorst van de Hedjaz heeft aangenomen.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den christelijken godsdienst in Ned.-Indië.

I.

Iedereen weet wel, zegt de schrijver in de „Pernia gaän" van 24 Augustus 1925, die zich „Neutralist" tee kent, dat in Ned.-Indië vele godsdiensten naast elkan der bestaan, doch hij wenscht bepaaldelijk de aandach der lezers te vestigen op den christelijken godsdiens en daarover zijne persoonlijke beschouwingen te geven

Het zijn, beweert hij, niet alleen nieuwsbladen e politieke vereenigingen, die in Ned.-Indië als padde stoelen uit den grond oprijzen, doch ook en vooral i den laatsten tijd, de christelijke vereenigingen.

Volgens art. 123 van het Ned.-Indisch Regeering reglement mag geen belemmering in den weg worde gelegd inzake de uitoefening van welken godsdiens ook, en neemt men dientengevolge in de praktijk h feit waar, dat die christelijke vereenigingen alle moei doen en zich inspannen om de bevolking over te hale tot den christelijken godsdienst toe te treden.

Dat optreden is, volgens den schrijver, aan verschil lende volksgroepen antipathiek.

Weliswaar bewegen die christelijke vereenigingen ...ch hoofdzakelijk in de richting van het Mohamme-...ansch gedeelte der bevolking, doch er zijn toch ook ...eds vele landgenooten van den schrijver, die tot het ...ristendom zijn toegetreden.

Het is eene natuurlijke eigenschap van de propagan-...isten dier christelijke vereenigingen, dat, als zij in ...e desa komen als leider van de besprekingen, zij dan ...en lof verkondigen van Jezus' leer.

Die actie lokt evenwel tegenactie uit en kan men, ...vooral van de zijde der Sarikat Islam, het verwijt hoo-...en aan het adres van den christelijken godsdienst, dat ...door deze propagandisten hun godsdienst als de eenige ...goede, ware, zuivere en rechtvaardige wordt beschouwd ...n dat andere godsdiensten van twijfelachtige waarde ...zijn.

Vele Chineezen zien op dien grond de beweging ...der Christelijke Vereenigingen in hunne samenleving ...met leede oogen aan, niettegenstaande zij de door die ...vereenigingen opgerichte nuttige onderwijsinrichtingen ...n andere goede instellingen op hoogen prijs stellen.

Zij wijzen daarbij echter op het feit dat op die ...scholen onderwijs wordt gegeven in de Christelijke ...godsdienstleer, in het vertrouwen dat de leerlingen na ...het eindigen der studie propagandisten voor die leer ...zullen worden.

De leerkrachten dier scholen zijn natuurlijk perso-...nen, die sympathie hebben voor hunne Christelijke ...vereeniging, doch wanneer de schrijver hun optreden ...vergelijkt met de handelingen der propagandisten van ...andere godsdiensten, dan ziet hij daarin geen of slechts ...weinig verschil.

Zelfs vraagt hij zich zelf af, of hunne daden wel ...altijd chistelijk zijn.

Het is hinderlijk voor de Chineesche Volksgroep van ...christelijke zijde te moeten hooren dat haar godsdienst ...minderwaardig is aan dien der christenen en te weten ...dat zij door dezen als ongeloovigen of Kafirs worden ...beschouwd.

Dat oordeel is te bezwarender, waar het algemeen ...bekend is hoe door de geldelijke goedgeefschheid en ...mildadigheid der Chineezen de verschillende christe-...lijke onderwijsinstellingen en ziekenhuizen tot stand ...zijn gebracht.

Nooit waren de Chineezen weigerachtig geldelijke ...bijdragen te geven wanneer het aankwam op het steu-...nen van sympathieke instellingen, die het algemeen ...belang konden dienen.

Vele Chineezen, die op het verzoek van het bestuur ...der christelijk-Hollandsche-Chineesche school te Ban-...doeng voor die instelling hunne gelden offerden, zijn ...nog in leven.

Bij het rondgaan der circulaire ter zake, werd de toe-...zegging gedaan dat op die instelling plaats zoude zijn, ...zoowel voor de rijke als voor de arme Chineesche ...jeugd, eene regeling, die later zoodanig werd aange-...vuld, dat een matig schoolgeld zou worden geheven ...van de gegoede kinderen en de onvermogenden van ...betaling van schoolgeld werden vrijgesteld.

Doch wat is van die mondelinge afspraak overge-...bleven, vraagt de schrijver, sedert een niet gering ...schoolgeld, zoowel van rijken als van armen, wordt ...geheven?

Zulk eene verandering van inzicht, waarbij geen re-...kening wordt gehouden met het lot der armen, moge ...een bewijs zijn van het somtijds incorrect optreden ...der christelijke vereeniging, zij wekt tevens de be-...vreemding op, waar, zooals bekend is, die vereeni-...ging toch ook aanstuurt op verspreiding van het Evan-...gelie.

De schrijver meent dan ook zeker te weten dat het ...doel der vereeniging is, het behalen van winst.

Terwijl het schoolgeld eertijds bedroeg *f* 3.—, *f* 4.— ...en *f* 5.— per leerling, is dat bedrag thans gestegen ...tot *f* 7.50, eene som, welke thans ook voor de gegoede ...ouders te zwaar moet worden geacht.

(wordt vervolgd).

...st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Batavia, de Koningin van het Oosten.

Onder dezen pakkenden titel verscheen een door den ...gemeente-secretaris van Batavia, den hr. D. van der Zee, ...samengesteld boekwerk.

Schr. schetst eerst de historische ontwikkeling der ...stad, door onze koene voorvaderen ruim drie eeuwen ...geleden gesticht op een plek, welke niets meer was dan ...een moeras aan den mond der Tjiloewoeng; hij be-...schrijft dan haar tegenwoordige gedaante en zet ver-volgens o.m. haar beteekenis als handelsstad uiteen. Handelshuizen, ondernemingen en maatschappijen passeeren de revue, terwijl de haven van Tandjong Priok in haar beteekenis voor den handel, uitvoerig wordt beschreven. Spr. beoogt met het werk, dat naast den Nederlandschen, ook Engelschen tekst bevat, eene verhoogde belangstelling op te wekken voor Ned.-Indië in het algemeen, en voor Batavia in het bijzonder, ook in de hoop het toerisme meer naar die plaats te leiden.

Het boek in groot formaat op mooi papier gedrukt, is rijk geïllustreerd; dat van den grondlegger van Batavia Jan Pieterszoon Coen slechts een portret is gegeven naar de „oubakken", honderden malen gereproduceerde afbeelding bij Valentijn, is echter bepaald jammer; een reproductie naar het prachtige schilderij van Coen, berustend in het stadhuis van zijn vaderstad Hoorn, ware beter op haar plaats geweest in een werk dat overigens zulke waardeerende woorden van dankbaarheid wijdt aan de nagedachtenis van dien grooten man.

Waar in Indië (en vooral juist te Batavia) tegenwoordig op litographisch en typographisch werk wordt geleverd, dat met de beste inrichtingen op dit gebied in Nederland kan concurreeren, doet het ook eenigszins vreemd aan te vernemen dat dit werk is uitgegeven te Rotterdam, bij Dr. G. Schueler, en gedrukt is bij Koch en Knuttel te Gouda.

Aanslagen op assistenten in Deli.

Der gewoonte getrouw geeft „De Planter" (Nr. van 2 Jan.), ook ditmaal eene opsomming, kort en bondig, van de in het afgeloopen jaar bekend geworden aanslagen door koelies op assistenten.

Het totaal bedraagt 28, waarvan 3 met doodelijken afloop, en nog 15 andere van eenigszins min of meer ernstigen aard, ziekte en onbekwaamheid tot werken gedurende korteren of langeren tijd voor de slachtoffers tengevolge gehad hebbende. In 21 gevallen behoorden de aanvallers tot de groep der Javaansche, in 7 tot die der Chineesche contractanten.

Met deze cijfers voor oogen zou men geneigd zijn — volgens de Planter althans — de opmerking te maken, dat de sociaal-economische geschiedenis der cultures van Deli de Buffalo-Bill verhalen in sensatiegehalte en avontuurlijkheid naar de kroon steekt!

Daarnaast zou men evenwel ook de vraag kunnen stellen: hoeveel dezer aanslagen zouden wellicht voorkomen zijn, indien de slachtoffers met meer tact waren opgetreden? De Planter, die wel van alle aanslagen de gevolgen opsomt, zwijgt als het graf over de aanleiding.

Oedaya.

De Febr.-afl. opent met de zeer fraaie portretten van H. M. de Koningin en Haar Gemaal, voorzien van het volgende onderschrift: Bij gelegenheid van het 25-jarig huwelijksfeest van H. M. onze geëerbiedigde Koningin en Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, spreken wij de hoop uit, dat Zij beiden nog zeer vele jaren getuigen mogen zijn van het samengaan van beide Rijksdeelen Nederland en Indonesië naar een toekomst van welvaart, geluk en vrede op de basis van volkomen evenwaardigheid van beide rassen.

We mogen wel aannemen dat deze wijze woorden gevloeid zijn uit de pen van den heer Noto Soeroto, die nog twee artikelen in deze afl. ten beste geeft, n.l.: Kastegeest en klasse-gevoel (vervolg), en: Het samengaan van alle volkeren op den weg van vooruitgang (een dankbare en gevoelvolle herinnering aan wijlen Mr. J. H. Abendanon). — Van den verderen inhoud noemen we: Gezichten en tafereelen uit Indonesië. Het eiland Borneo. — Een dansfeest in Wai Tenoeng, door A. Bouman-Houtman. — Indrukken van Menangkabau, door H. F. Tillema. — Indrukken van Bengkoelen, door denzelfde. — Verder nog eenige bijdragen in de Maleische taal en een keur van interessante illustraties.

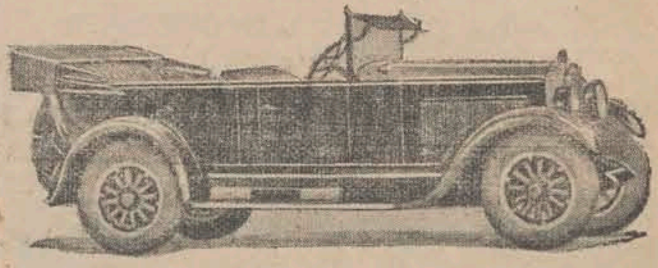
Mr. P. H. Fromberg's verspreide geschriften.

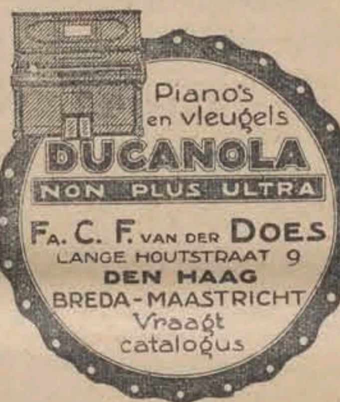
Bij de Leidsche Uitg. Mij. is verschenen eene verzameling van de verspreide geschriften van Mr. P. H. Fromberg (overl. 2 Jan. 1924).

Het getuigt stellig van groote piëteit dat de Chineesche Vereeniging Chung Hwa Hui in Nederland de uitgave heeft aangedurfd van de talrijke bijdragen die Mr. Fr. heeft geschreven, meest handelend over den staatkundigen toestand der Chineezen in Ned.-Indië en gezamenlijk een boekdeel vormend van ruim 800 bladzijden.

Welke geest deze opstellen ademen, blijkt wel uit de woorden van waardeering waarmede de „Commissie van Uitgifte" het boek de wereld inzendt „uit erkentelijkheid en eerbied voor den onbaatzuchtigen verdediger van het r e c h t".

„Men meene niet dat Mr. Fromberg's stadpunt in zoovele politieke en sociale vraagstukken in i e d e r opzicht

door de Chineezen in Indonesië ingenomen zienswijze dekt. Want vóór alles sprak Mr. Fromberg als Nederlander. Hetgeen niet wegnam, dat hij, gedreven door edelen rechtvaardigheidszin, zich wist te verplaatsen in de nooden van den Chinees. Scherp en raak van penne, teekende bij den weg, die moest voeren naar betere toestanden.

Onze dankbaarheid geldt den man met zulk een rechtvaardigheidsidealisme, zulk een waarheidsrigorisme!"

Het typografisch zeer goed verzorgde boek bevat ook het portret van Mr. Fr., reproductie van een olieverfschilderij, hem aangeboden in 1918, als erkenning zijner verdiensten tegenover de Chineezen in Indië in het algemeen, en de vereeniging Chung Hwa Hui in het bijzonder.

De Indische Post.

Onder andere bijdragen bevat het Nr. van 2 Jan. een entrefilet over de communistische organisatie in Indië, onder aanwijzing der middelen die deze voortschrijdende beweging kunnen stuiten. „Op voor de anti-communistische tegenactie!", zoo eindigt het stuk. — De rubriek „Feiten van de week" bespreekt de Cabinetscrisis en de lezing van Mr. Gerritzen over de dreigende overbevolking van Java. — Max Blokzijl publiceert een brief uit Berlijn die handelt over de onlangs aldaar gehouden Javaansche tentoonstelling, waarover in de rubriek Kunst van het K.W. reeds uitvoerige bijzonderheden werden opgenomen. — Verder zij gewezen op een artikel „De liquidatie der Sarekat Islam".

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 27. Een minderwaardig type van klapperboom, dat tegenwoordig veelal wordt aangetroffen. — De vruchtbaarheid van den grond, in het bijzonder in verband met de teelt van meerjarige gewassen, door Dr. A. W. K. de Jong (slot). — De vooruitzichten voor de koffie. Een belangwekkend onderhoud met den hr. Onnes van Nyenrode. — Waar de opbrengst der Inlandsche rubber blijft. — De wereldrubberpositie. — Rijsttekort en rijstinvoer. — De rubbercultuur in Ned.-Indië. Lezing van Dr. Rutgers.

Id. No. 28. Het waterkrachtbedrijf op de Bandoengsche Hoogvlakte en Lamadjan in het bijzonder, door ir. J. Valk. — Kamferwinning in China, door Liem Tjau Hoen. — Bestudeering der mogelijkheid van rubberteelt in tropisch Amerika. — De Proefstations in Nederlandsch-Indië (uit een rede van Prof. Dr. F. A. F. C. Went). — Toepassing van bemesting bij den Inlandschen landbouw. — Cultuur van jute-achtige gewassen en jutetextielnijverheid in Ned. Oost-Indië, door J. F. Metzelaar. — De groei en bloei van Deli. — Herbebossching in Bagelen.

De Indische Mercuur.

No. 6 (10 Febr.). Toekomst-culturen voor Suriname. Malachra-vezel, door A. W. Drost. — Overzicht van den arbeid van den Indischen Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Een waarschuwing voor de hedendaagsche klappercultuur in Ned.-Indië, besproken door E. Tweer. — De rubbercultuur in Ned.-Indië (door Prof. Dr. L. Ph. le Cosquino de Bussy). — De productie van het groot-landbouwbedrijf op Java (ontleend aan een bijdrage van Dr. S. van Valkenburg in het Tijdschr. voor Econ. Geogr.). — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, looistoffen, gommen en harsen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten, boschwezen, enz.

De Ingenieur.

No. 7 (van 13 Febr.) bevat den tekst eener zeer belangrijke voordracht over de aftapping van het Kloetmeer, gehouden den 29en Dec. 1925, door ir. H. van Hettinga Tromp. Over eenige maanden zal dit grootsche werk, waaraan vele jaren gearbeid is, voltooid zijn. De dienst van den Mijnbouw zal dan met voldoening op zijn arbeid kunnen terugzien en de bevolking van de telkenmale door de Kloetuitbarstingen geteisterde streken zal het oogenblik zegenen, dat de vulkaan aan banden zal zijn gelegd.

In hetzelfde Nr. wijdt Ir. A. D. R. Verbeek een artikel (met portret) aan de nagedachtenis van den onlangs overleden hoofdingenieur M. Middelberg, (geb. te Luik 5 Sept. 1872, overl. te Bandoeng, 2 Dec. '25).

De Indische Boerderij.

In het Nr. van 13 Nov. troffen we enkele bijdragen aan welke in deze rubriek wel mogen worden vermeld, nl.: Onze Indische paardenrassen en hunne behandeling, door W. A. Schrauwen. — De kleine landbouw en zijne moeilijkheden, door Dr. B. Vrijburg (vervolg). — Bol- en knolgewassen, door L. Bruggeman (vervolg). — kolibri's in gevangenschap, door V.

Zendingsperiodieken.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. Febr. '26. Ein Besuch auf papuanischen Gehilfenstationen, von Frau Missionar Welch (Ein Bild aus der Gegenwartsarbeit in Neu-Guinea). Mit Ill. — Schickfalsglaube auf einem Missionsfest in Sumatra von Miss. Gabriel.

De Java-Post. 8 Jan. '26. Javaansche muziek, door J. Awick S.J.

Het Missiewerk. Febr. '26. Over de geesten en geestenbezweerders bij de Karaïben (vervolg). II. Over de goede geesten, door W. Ahlbrinck. — Twee doctoren over de medische Missieactie, door Dr. G. J. J. van Berckel en Dr. J. J. Bloemen. — Indië en de Indische missies.

De Opwekker. Juni '25. (Deze afl. werd eerst ... ontvangen). Roomsche actie, door Dr. H. Kraemer. — De Islam in China als een organisme. — W. L. Je... Sr. †, door H. Lasschuit. — De Lectuur-Commissie 1924—25, door Dr. H. Kraemer. — Het liefdewerk van Joh. van der Steur.

Alg. Weekbl. voor Christendom en Cultuur. (Jongste Nr., volgens het Vaderl.): Herstel van het adathuwelijk in de zendingsvelden van Ned.-Indië, door Dr. Alb. C. Kruyt.

Commercial Holland.

Van de hand van den hr. C. Lekkerkerker bevat het Febr.-Nr. een (ook door illustreering) zeer interessant artikel over „the cocos palm in the Dutch East Indies". Schr. geeft eerst botanische bijzonderheden, gevolgd door mededeelingen over vindplaatsen, ziekten en plagen enz., om daarna o.m. in beschouwingen te treden over de producten welke deze nuttige boom oplevert en hun beteekenis voor bevolking, industrie en handel. De hr. L. bepaalt zich hierbij niet tot Ned.-Indië, maar betrekt ook — waar het pas geeft — Britsch-Indië en Ceylon in zijn beschouwingen.

Suriname.

„De West" van 12 Januari schrijft:

„De ingenieur Buchanan van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij is begin dezer maand naar Pittsburg vertrokken, met de ter plaatse verzamelde technische gegevens omirent de aan de Marowijne op te richten electrische centrale met toepassing van waterkracht. Deze gegevens zullen door hem besproken worden met het technisch bureau der American Aluminium Company."

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

......„Naar wij vernemen is de aan de Norsk Aluminium Company verleende concessie Rorac overgedragen aan de Surinaamsche Bauxite Maatschappij. De overdracht vereischt de goedkeuring van den Gouverneur."

Misschien herinneren zich sommigen onzer lezers dat er heel wat te doen geweest is toen de Rorac-concessie zou worden verleend. Wij hebben in der tijd in dit blad daarover geschreven. De bescheiden zijn niet allen in ons bezit. Wij hopen daarom dat een der Surinaamsche bladen de geschiedenis dezer concessie-verleening zal willen schrijven. Het zou een interessante bijdrage zijn tot de geschiedenis van koloniaal bestuursbeleid.

* * *

Zou het er eindelijk van komen, vroegen wij ons af, toen wij in *„De West"* van 15 Januari het volgende bericht lazen:

„*Suikeronderneming?* Naar wij vernemen doet de heer J. G. v. d. Stadt, vroeger administrateur van plantagiën in Suriname, pogingen in Nederland voor de oprichting van een nieuwe suikerfabriek alhier.

Het kapitaal is reeds verzekerd en de totstandkoming schijnt nu uitsluitend af te hangen van de regeling van eenige principieele kwesties (de belastingkwestie?) in verband met de op te richten onderneming."

Wij hopen dat het bericht juist zal blijken en dat de fabriek er een zal zijn met de meest moderne inrichtingen en dat men, wat de cultuur betreft, reeds van den aanvang bedacht zal zijn op de vervanging van menschelijke werkkracht door machines.

* * *

In hetzelfde blad vinden wij het volgende bericht

„Als a.s. administrateur van financiën in Suriname wordt genoemd Mr. Dr. Spanjer, bezuinigingsinspecteur te den Haag, werkzaam op het ministerie van financiën."

Moge deze keus geen aanwijzing zijn dat men de versobering, of, beter gezegd, de afbraak verder wil doorvoeren!

* * *

De zegels van $22^1/_2$ en $32^1/_2$ cent van Suriname zijn buiten gebruik gesteld. Van de nog voorradige zegels van $22^1/_2$ cent (die van $32^1/_2$ cent zijn niet meer in voorraad), worden overdrukken gemaakt van $12^1/_2$ cent.

Ook van de nog voorradige strafportzegels van 40 cent (in beide kleuren) worden overdrukken gemaakt van $12^1/_2$ cent.

* * *

De N. R. Ct. van 9 Februari, Ochtenblad A, vat de wijzigingen van het Wetboek van Strafrecht door de Koloniale Staten in hunne vergadering van 13 Januari behandeld, aldus samen:

Wat particuliere radiotoestellen betreft was de volgende bepaling voorgesteld:

„Hij, die zonder verlof van den gouverneur of in strijd met de door dezen te stellen voorwaarden, een zend- of ontvangtoestel voor draadlooze telegraphie of telephonie onder zijn beheer of in zijn bezit heeft of gebruikt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden."

Aangenomen is echter een amendement, door de heeren van Erpecum, Drielsma en Dragten ingediend, dat strekte om de redactie van het voorgesteld artikel aldus te wijzigen:

„Hij, die in strijd met de door den gouverneur bij besluit te geven voorschriften eene inrichting tot het ontvangen en verzenden van radio-telegraphische en telephonische seinen onder zijn beheer of in zijn bezit of gebruik heeft, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboeten van ten hoogste drie honderd gulden."

Tegen het kwaad van het piauwspel is een bepaling aangenomen, volgens welke de straf voor het gelegenheid geven tot hazardspel, of het verleenen van tusschenkomst daarbij, wordt verhoogd tot een maximum van zes maanden hechtenis of duizend gulden boete. Dezelfde straf wordt bedreigd tegen het deelnemen aan het spel. Eveneens dezelfde straf wordt bedreigd tegen personen die voorwerpen of stoffen in hun bezit hebben, welke „klaarblijkelijk bestemd zijn of geweest zijn, al dan niet na eenige bewerking" tot het plegen van de hierbedoelde overtredingen, of die werktuigen of middelen in hun bezit hebben klaarblijkelijk bestemd tot het vervaardigen der bedoelde voorwerpen of stoffen.

Bij herhaling van een dezer overtredingen binnen twee jaren, kan de straf worden verdubbeld.

Ook de politiestrafverordening heeft een beurt gekregen: straf is bedreigd op het ongeoorloofd houden van geldinzamelingen en binnen een bepaald gebied mag men geen niet-uitvliegend pluimgedierte op den openbaren weg laten loopen; een vliegerverbod en een strafbedreiging op verstoring van de nachtrust door hondengeblaf hebben de Staten echter niet aanvaard.

* * *

Wij waren voornemens Prof. Colenbrander's *„Koloniale Geschiedenis"*, voor zoover Suriname betreft, in dit blad te bespreken. Waar het boek van andere zijde wordt aangekondigd, meenen wij hiervan te mogen afzien.

Het zij ons echter veroorloofd een enkele opmerking te maken daar waar Prof. Colenbrander een blik in de toekomst werpt. Op blz. 32 van het tweede deel schrijft hij:

.....„Indien in de toekomst Suriname bloeien zal, moeten twee voorwaarden worden vervuld: er moeten werkwillige ingeborenen zijn voor de groote cultures, er moet een kleine landbouw zijn die in hun levensbehoeften voorziet."

Zal er van „bloei" sprake zijn, dan zal een groot aantal groote, moderne cultuur-ondernemingen in het leven geroepen moeten worden. Zelfs al vervangt men zooveel mogelijk menschelijke kracht door machines, dan nog zal het aantal „werkwillige ingeborenen", dat geschikt is voor landbouwarbeid voor de groote cultures — na aftrek van wat van hen noodig is voor den kleinen landbouw, voor de boschbedrijven, de ambachten, enz. — een bedroevend klein aantal zijn. De groote ondernemingen zullen dus aangewezen zijn op den aanvoer van arbeiders van buiten. En daarin is niets out of the way. Heel Amerika is gekoloniseerd uit Europa, Afrika en Azië en dat gaat nog steeds voort.

De aangehaalde woorden van Prof. Colenbrander doen vooral daarom vreemd aan, omdat hij een paar regels hooger schrijft: „Men ziet hoe gering, na aftrek van stedelingen, Boschnegers en Indianen, de landbouwende bevolking is die overblijft. Om een land als Suriname voor de cultuur te winnen, zou een tien-, zou een twintigmaal grooter aantal werkers noodig zijn."

Curaçao.

De Scheepvaart in 1925.

De *Amigoe* heeft een hoofdartikel over de Curaçaosche scheepvaart in 1925, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het aantal stoomschepen in Dec., 213, overtreft alle tot nu geboekte maandcijfers. In 1918 was het *jaar*cijfer niet hooger dan 246, en vóór den oorlog omstreeks 400.

Belangwekkend zijn de volgende vergelijkende cijfers:

Jaar	Aantal Stoomschepen	Inhoud in M3	Aantal Zeilschepen	Inhoud in M3
1912	410	2.503.499	1018	119.661
1913	415	2.829.601	1071	122.384
1914	383	2.697.972	1068	125.078
1915	332	2.111.083	1024	128.590
1916	314	1.992.645	1325	155.503
1917*	317	1.030.114	1505	169.830
1918*	248	0.680.753	1497	198.336
1919	384	2.142.310	1294	212.243
1920	578	3.560.578	1066	281.108
1921	890	3.958.829	1172	228.968
1922	1182	5.308.487	1241	169.952
1923	1480	7.467.413	1276	296.606
1924	1791	12.263.060	1384	383.246
1925	2129	18.746.137	1340	290.028

* Behalve voor de jaren 1917 en 1918*, waarbij de *netto* inhoudsmaat der schepen staat opgegeven, beteekenen de cijfers der andere jaren der *bruto* inhoudsmaat.

Sedert 1920 een jaarlijksche vooruitgang met ongeveer 300 schepen.

Ook de bruto inhoudsmaat der stoomschepen nam met groote sprongen, doch veel onregelmatiger, toe:

in 1920	met		1.420.000 M^3.
in 1921	„		400.000 „
in 1922	„		1.350.000 „
in 1923	„		2.160.000 „
in 1924	„	bijna	5.000.000 „
in 1925	„	ruim	6.500.000 „

Het totaalcijfer der in 1925 aangekomen schepen bedroeg 3469, metende 6.723.023 bruto registerton.

Over de zeilvaart hopen wij de volgende week nog eenige cijfers te geven.

Munten.

Op een muntenveiling bij de firma J. Schulman te Amsterdam zagen wij een paar Curaçaosche driekantjes van pilaardaalders en ook een van een gulden van Willem I, in 1838 door gouverneur Van Raders gekapt. Ook een zeldzaam driekantig muntje van St. Martin.

Cur. R.K. Volksbond.

De Curaçaosche R. K. Volksbond telde einde 1925 768 (692) actieve en 1276 (1098) ondersteunende leden, te zamen 2044 (1790).

Bijzonder Onderwijs.

Zoowel in de stad als in de buitendistricten zijn de scholen bij het begin van het nieuwe schooljaar meer dan bezet met leerlingen; ook de toevloed van nieuwe leerlingen voor het eerste leerjaar was bijzonder groot.

Steeds meer en meer waardeeren de ouders het onderwijs, dat zij zelven vroeger genoten hebben en verlangen dat ook nu voor hun eigen kinderen. Bovendien is de tijd tegenwoordig van dien aard, dat de best onderlegde leerlingen het eerst voor een goede plaatsing in aanmerking komen. Ook de ruime verdiensten van de meeste ouders is een groote factor in deze dagen van dit toenemend getal schoolkinderen, omdat tegenwoordig de ouders niet meer door armoede belet worden hun kinderen naar school te sturen.

(A. d. C.)

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

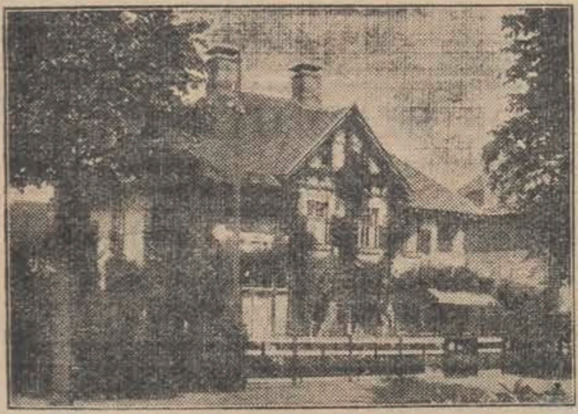
1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Het dienstbodenvraagstuk.

La Cruz van 6 Januari l.l. vernam, dat met de Hollandsche boot veel Hollandsche dienstboden verwacht werden. De veeleischendheid der Curaçaosche gedienstigen schijnt daarvan oorzaak te zijn.

Voorts zouden met dezelfde gelegenheid een deel van de in Holland voor den woningbouw der „Petroleum" aangenomen timmerlui en metselaars aankomen.

Huurprijzen.

Hetzelfde blad deelt mee, dat met Nieuwjaar de huurprijzen van verschillende huizen verhoogd zijn: van ƒ 75.— op ƒ 125.— en van ƒ 35.— op ƒ 45.— per maand.

Banco Neerlando Venezolano.

Van de in het begin van 1925 opgerichte Banco Neerlando Venezolano, te Caracas, ontvingen wij de balans en de rekeningen over het per 31 December 1925 geeindigde eerste boekjaar, die tegelijk met het jaarverslag in de op 22 Januari j.l. gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders zijn uitgebracht. Er blijkt uit, dat van het kapitaal ad 3.200.000 bolivares op ult. December 2.400.000 bs. gestort was. (De bank was op 23 Maart opgericht met een gestort bedrag van 640.000 bs., of 20 pct., hetwelk allengs tot het bovenvermelde bedrag — overeenkomende met 75 pct. — verhoogd werd).

De winst- en verliesrekening vermeldt aan baten 184.445 bs., waarvan uit rente en disconto 141.482 bs. en uit commissie 35.330 bs. Aan den anderen kant werd vereischt voor algemeene onkosten 151.942 bs. en voor rente 13.464 bs., waarna er een batig saldo overbleef van 19.040 bs.

In aanmerking nemende, dat de bank slechts korten tijd met een kapitaal van beteekenis werkt, is de directie van oordeel, dat de uitkomsten, ook in aanmerking genomen de hooge onkosten in Venezuela, aanleiding geven tot tevredenheid. Overeenkomstig de statuten wordt van de winst geboekt: 10 pct. op reserve of 1904 bs. en 5 pct. op garantiefonds, waarna het saldo op nieuwe rekening wordt overgebracht. Behalve het bovengenoemde winstsaldo werden in 1925 verdiend commissies over de aan de bank geconsigneerde koffie en cacao (gegarandeerd minimum voor dat seizoen 17.000 bs.), die echter pas in het loopende kwartaal geïnd kunnen worden. *(N. R. Ct.)*

Trouwen „met den handschoen".

Een jonge vrouw kwam in het begin van Januari op den Burgerlijken Stand te Paramaribo (Suriname) en deelde mede, dat haar aanstaande uit Curaçao (Ned. West-Indië) geschreven had, dat hij met den handschoen wenschte te trouwen. Documenten bracht zij niet mede, maar wel een witten handschoen. Zij meende, dat dit symbool voldoende was om beider wensch te vervullen om „met den handschoen" te trouwen.

(De Rotterdammer).

Uit den Verren Vreemde.

De ontwapeningsconferentie.

De 15e Februari is in Genève voorbij gegaan als een heel gewone dag, en toch hadden de grootste optimisten in de Vredesbeweging zich een tijdlang gevleid met het geloof, dat die dag daar de inzet zou zien van een groote vredesbeweging door ontwapening.

Nu heeft men die verwachting naar April verplaatst. Tot de redenen van uitstel heeft behoort de tegenwerking van Frankrijk, dat met de voorbereiding der ontwapeningsbesprekingen wil wachten totdat Duitschland goed en wel als lid van den Volkenbond zal zijn aangenomen. De Volkenbonds-vergadering, die hierover te beslissen heeft, is op 8 Maart te Genève bijeengeroepen. Daar hoopt men dan tevens den datum vastgesteld te zien voor die voorbereidingscommissie. 't Mag wel wat verwondering baren, dat dit uitstel om deze reden noodig is geacht. Het comité zou toch slechts de voorbereiding hebben te bespreken, van een internationale commissie, die op haar beurt de internationale bijeenkomst, welke over wapenbeperking zou hebben te beraadslagen, zou voorbereiden.

Beter begrijpelijk zou 't uitstel geweest zijn in verband met de weigering van Rusland om in Genève te vergaderen, daar het geen afgevaardigden naar Zwitserland wil zenden. Om die klip te omzeilen was gesproken van een samenkomen te Avian, mede aan het meer van Genève gelegen, maar op Fransch gebied. 't Zou o.i. echter een bespotting zijn geweest van de vredesgedachte en het ontwapeningsvoornemen, daarheen de wijk te hebben moeten nemen, om redenen van onv... zoenlijkheid tusschen de aanzittende vredesapostel...

De Ver. Staten van N.-Amerika hadden zich ber... verklaard mee aan te zitten, van vele zijden was ... zondere ijver getoond om het werk van Locarno te ... ruimen en te versterken. Mogen zij, wien het ern... met de internationale ontwapeningsbeperking, te ... en ter zee, den tijd, die nu beschikbaar is gekomen, ... nutten om den kink uit den kabel te halen.

Het 2e Belgisch koloniaal congres.

Den 6en Februari opende koning Albert, in teg... woordigheid van alle vooraanstaande regeeringsperso... lijkheden en vele andere autoriteiten, het, in het Sena... gebouw te Brussel, gehouden tweede koloniale cong... In zijn uitvoerige rede wees Z. M. op het vele dat ... bracht is sedert het in 1921 gehouden eerste cong... en op het nieuwe door het volkenbondsverdrag in ... opinie der Europeesche staten ingeleid. Voor de eer... maal in de geschiedenis hebben de onderteekenaars ... dat verdrag erkend, dat het welzijn en de vooruitg... van de nog verachterde volkeren een heilige besc... vingszending uitmaken.

Denzelfden dag sprak kroonprins Leopold over ... pas volbrachte reis door Kongo. Overal is hem ... groote vertrouwen opgevallen van de inboorlingen in ... Belgische autoriteiten. De dichtheid van de bevolkin... veel te gering en de ontvolking neemt nog toe, voo... door het ontzettend hoog sterftecijfer bij de kinder... Maar België is op den goeden weg om hierin verbeter... te brengen, aan de toekomst van de kolonie beho... dan ook niet getwijfeld te worden.

De uiteenloopende werkzaamheden van het cong... werden samengevat in de sluitingsrede van den minis... van koloniën Carton. Hij drukte ook vertrouwen uit ... de toekomst van Kongo. Het bevolkingsvraagstuk m... de te voeren politiek leiden. De inboorling kan we... meer tot de cultuur van voedselproducten worden ... bracht. Waar 't algemeen belang het opleggen van ve... plichten arbeid mocht vergen, zal dit tot het hoo... noodzakelijke moeten blijven beperkt. De behoefte a... handen voor de nijverheid en de belangen der bev... king moeten, als een gemeenschappelijk belang, in ov... eenstemming met elkander worden gebracht. In aans... ting hierbij kon hij ook met voldoening gewak mak... van de technische krachtsinspanning, op het gebied ... de verkeersmiddelen en de industrieele ontwikkelin... door staat en particulieren volbracht, zonder dat ooit ... humanitaire beginselen uit het oog werden verloren.

Een Mohammedaansch Congres.

De groot-sjeik van de Asjbar-moskee, die voorzit... is van het algemeene Islamitisch kalifaat-congres, he... bekend gemaakt, dat er 13 Mei een congres te Kaïro ... worden bijeengeroepen. De Mohammedaansche veree... gingen in verschillende Islamitische landen zijn teleg... fisch opgeroepen om zoo spoedig mogelijk de nam... van hun afgevaardigden ter conferentie en den dat... van hun aankomst in Egypte mede te deelen.

De Britsch-Indische Marine.

De mededeeling, door den Onderkoning te Delhi ... daan, dat opnieuw een koninklijke Indische marine ... worden gevormd, is, hoewel lang voorbereid, toch ... als een verrassing gekomen. In het eerste stadium ... hare ontwikkeling zal de vloot bestaan uit 4 kle... schepen, 2 patrouille-vaartuigen, 4 trawlers, en 2 wac... schepen, zoomede 1 depotschip. Behalve het houden ... gewone oefeningen zal hare functie in vredestijd z... ten behoeve der Indische regeering diensten te verri... ten in de Perzische Golf en den Indischen Oceaan, ... marineverdediging te organiseeren van de Indis... havens, bewakingsdiensten te verrichten in den In... schen Oceaan en marine transportdiensten ten beho... der Indische regeering. Indiërs zullen tot de offici... rangen benoemd kunnen worden. Het besluit der ... dische regeering is in overeenstemming met de polit... ten aanzien van de Rijks maritieme verdediging. Cana... Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika hebben ... maatregelen genomen voor de bescherming van h... kusten en hun zeehandel.

Het wordt gewenscht geacht, dat de Indische rege... ring, met het oog op de verandering in de constitu... van Indië, welke de laatste jaren heeft plaats geh... dezelfde politiek volgt. Het ideaal, waarnaar de do... nions volgens de admiraliteit moeten streven, is, dat ... hun eigene hulpbronnen moeten organiseeren en o... wikkelen ter verdediging der plaatselijke maritieme ... langen, in zoo nauw mogelijke samenwerking met ... koninklijke vloot, die met hare escaders van liniesc... pen en kruisers de algemeene bewaking der Rijksverb... dingen ter zee handhaaft.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Donderdagavond, 25 Februari, 8 uur precies, zal in het Minervatheater een filmvoorstelling gegeven worden van de films:

„Een reis met D.s.s. Patria van de Rotterdamsche Lloyd van Rotterdam naar Batavia" en „Een Molukkenreis met het s.s. Plancius van de Kon. Paketvaart Maatschappij". — Hoogstwaarschijnlijk nog een mooi extra nummer en artistieke afwisseling.

Entrée voor leden, begunstigers, hunne introducées en leerlingen van Gymnasia, H. B. S. en U. L. O. f 0.25 + pl. bel. Alle andere belangstellenden f 0.50 + pl. bel.

Vergeet niet zooveel mogelijk andere belangstellenden mede te brengen.

Het Bestuur.

Afdeeling Leiden.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op Donderdag 25 Februari 1926, 's namiddags 4¼ uur, in het Nutsgebouw.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag over 1925.
2. Rekening en verantwoording over 1925.
3. Verkiezing van twee bestuursleden door het periodiek aftreden der Heeren Rijke en Van Hamel.
4. Vaststelling van de candidatenlijst voor de, voor de Afdeeling opengevallen plaats in het Hoofdbestuur, door het periodiek aftreden van het lid den Heer Van Hamel.
5. Verkiezing van twee afgevaardigden en plaatsvervangers naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Rondvraag.

De Secretaris,
Mr. E. RIJKE.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

W. Kooymans, Molenbaas bij 's lands baggerbedrijf te Belawan, Sliedrecht, Emmastraat 2.
O. Schumacher, Controleur 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Leiden, Oegstgeesterlaan 21.
J. K. Roeloffs, Gediplomeerd technisch ambtenaar 2e kl. bij 's lands gevangenis te Madioen, Den Haag, Banaanstraat 94.
Ir. F. P. C. S. van der Ploeg, tijdelijk waarnemend hoofd van den dienst der Mijnverordeningen b. d. dienst v. d. Mijnbouw, Den Haag, Obrechtstraat 463.
D. Bilderdijk, Opzichter 1e kl. b. d. Staatsspoor en Tramwegen, Warnsveld, Dorpstraat, p. a. E. van Bosheide.
P. C. Drijfhout, Havenmeester 2e kl., Amsterdam, Amstel 280.
Th. W. G. Ten Bensel, Teekenaar-constructeur b. d. Staatsspoor en tramwegen, Arnhem, Dullertstraat 48.
A. Roders, Onderwijzer der 1e kl. b. h. openbaar Europeesch lager onderwijs, Deventer, Veenweg 88.
Ir. P. A. Roelofsen, Directeur van Gouvernementsbedrijven, Baarn, Nassaulaan 26.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. M. H. H. van der Mey, Apeldoornsche weg 188 te Arnhem, als ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.;

D. A. Arends, Anna Maria van Schurmanstraat 24 te Utrecht, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

Mej. C. W. Vos van Zalingen, Schuytstraat 340 te 's-Gravenhage, als Leerares bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

B. Groeneveld, Joh. Vermeerstraat 83 II te Amsterdam en S. G. Smit, onderwijzer School 3, Botermarkt te Haarlem, beiden als Onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

Mutatiestaat van 10 tot 17 Februari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mevrouw van Veldhuyzen, Breda, Wilhelminastraat 69. f 5	Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel te Breda.
F. van der Mersch, Haarlem, Raamsingel 36. f 5	Secretaris afd. Haarlem.
Dr. Ph. H. Peyrot, Rector van het Gymnasium, Amersfoort, de Witlaan 3. f 5	den Heer E. Roodhuyzen te Amersfoort.
Ir. E. D. H. Schutter, Groningen, Guldenstr. 11a. f 5.	den Secretaris-Penningmeester afd. Groningen.
Groeneveld, Groningen, Groote Spilsluizen Z. Z. 24. f 5	den Secretaris-Penningmeester afd. Groningen.
F. C. Nienhuis, Oud-Hoofd van het Gevangeniswezen in N.-I., Den Haag, Hofzichtlaan 21. f 5	den Heer W. C. Muller te Den Haag.
Willering, Den Haag, van Aerssenstr. 235. f 5	den Heer F. van Peski te Den Haag.
J. Manschot, Administrateur s.f. „Wringinanom", Soenbondo. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in N.-I.
D. Kolthoff, onderneming „Kisaran" bij Kisaran (S. O. K.) f 5.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in N.-I.

Afschrijven:

van der Veen, Indoloog, Leiden, Rijn- en Schiekade 127.
C. C. Zeverijn, Hilversum, Susannapark 6.

Adresveranderingen:

van der Meulen, van: Dieren, Stationsplein 18 (afd. Arnhem), naar: Djeddah, p. a. Consulat des Pays-Bas.
C. A. Krul, van: Amsterdam, naar: Heemstede, Oosterhoutlaan 11. f 5.
Jan Feith, Journalist, van: Amsterdam, N.-Z. Voorburgwal 278-80, naar: Den Haag, Nieuwe Laan 16. f5.
Mr. M. C. A. Westendorp-v. Krieken, Nijmegen, van: Rembrandtstraat 86, naar: van Broeckhuysenstr. 6.
F. Andela, O.-I. Ambtenaar m. v. van: Den Haag, Beeklaan 340, naar: Brussel, Hotel de la Poste, Rue d'Argent 10-12.
F. Gey van Pittius, Oud Generaal-Majoor, Den Haag, van: Madurastr. 14, naar: Riouwstr. 50.
A. M. Joekes, Lid van de 2de Kamer, Den Haag, van: Carel van Bylandtlaan 11, naar: Dedelstr. 25.
Mej. P. W. Keller, Onderwijzeres, van: Den Haag, Frankenstr. 76, naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.
R. P. Schäffer, Agent Ned.-Ind. Handelsbank, van: Amsterdam, naar: Soerabaja.
P. L. Fabriek, Controleur P.T.T., van: Aalten, naar: Weltevreden, Djattibaroeplein Oost 5, p. a. J. Fabriek.
C. A. Th. Luckmann, van: Soerabaja, naar: Semarang, p. a. Agentschap Bataafsche Petroleum Mij.
D. van Reijendam, Ambtenaar Telefoondienst, van: Tandjong-Karang, naar: Bandoeng, Frisiastraat 30.
V. Ahn, van: de Pondok Gedehlanden Tjigombong, naar: Buitenzorg, Bataviasche Weg 22.
S. Buis, van: Den Haag, Adriaan Pauwstr. 48, naar: Semarang, Poste restante.
F. Raaymakers, Oud Ingenieur S.S., Den Haag, Pijnboomstraat, van: 37 naar: 29.
F. H. K. Brodhaag, Ass.-Resident, van: Weltevreden, Kramatlaan 14, naar: Amboina.
Mr. N. Makkes, Adm. Ambt. B.B., van: Voorburg, Laan van Rustenburg 10, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Mr. N. de Man, Adm. Ambt. B.B., van: Leiden, Hoogewoerd 42a, naar: Weltevreden, Dep. B.B.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Ind**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzi
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzi
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.